

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมงานเขียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคันและการสอบตกซ้ำชั้นของนักเรียน โดยขอเสนอเป็น 2 หัวข้อคือ (1) องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการสอบตกซ้ำชั้น และ (2) องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคัน

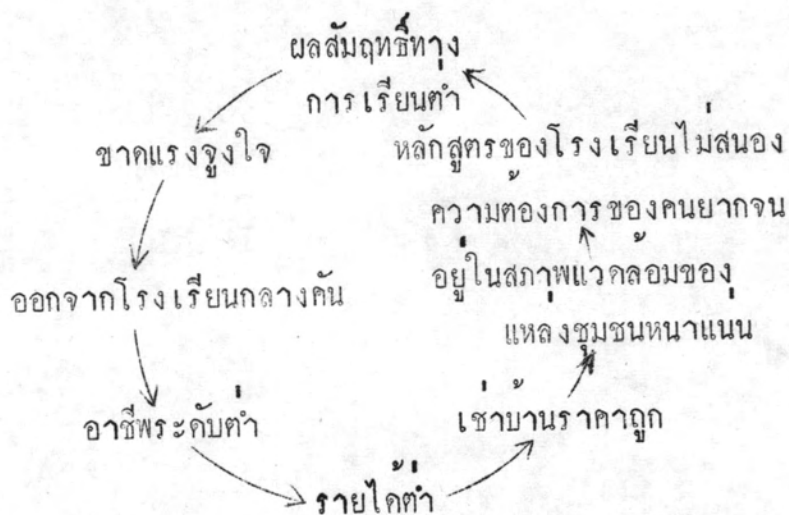
จากการศึกษาของนักจิตวิทยาการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้นั้น ไม่ใช่แต่เพียงครูที่สอนเท่านั้น ชุมชนชาติของนักเรียน สิ่งแวดล้อมทางบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอน ผู้ปกครอง และเพื่อน ๆ ก็มีหน้าที่ส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน และถ้าหากสิ่งเหล่านี้กลายเป็นอุปสรรคของการเรียนของนักเรียนคนใดคนหนึ่ง ก็จะทำให้เรียนผู้นั้นไม่สามารถจะใช้ความสามารถ และศักยภาพของตนได้เต็มที่เท่าที่ควร¹ จากรายงานการวิจัยฉบับที่ 7 ของกรมสามัญศึกษา (2513) ก็พบเช่นเดียวกันว่า ผลการเรียนของนักเรียนจะดีหรือไม่นั้น กล่าวโดยทั่วไปขึ้นอยู่กับ ครูผู้สอนและวิธีสอน ตัวเด็กและการเรียนของเด็ก คุณภาพของการจัดการศึกษา สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ และวิธีวัดผล²

¹ สุข เกษชัย, "การศึกษาตัวการที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นแปดคน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506), หน้า 2.

² กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, กองการประถมศึกษา, การศึกษาองค์ประกอบของโรงเรียนที่มีอัตราการเลื่อนชั้นสูงและต่ำ, รายงานฉบับที่ 7 (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513), หน้า 1 - 5.

เด็กสอบตก หมายถึง เด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้
 ดังนั้นสัมฤทธิ์ผลในการเรียนจึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการสอบตก พันทีนิ และ เวิน-
 สไตน์¹ (Fantini and Weinstein, 1968) ได้ชี้ให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน
 การออกกลางคัน และการมีรายได้น้อย มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันเป็นวงจรที่เรียกว่า
 "วงจรแห่งความสิ้นหวัง" (The Cycle of Despair) ซึ่งเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 วงจรแห่งความสิ้นหวัง

จากแผนภูมิจะเห็นได้ว่า ภูมิหลังทางเศรษฐกิจ-สังคม ของบิดามารดาเด็กอยู่ใน
 ในระดับต่ำ ประกอบกับหลักสูตรของโรงเรียนไม่สนองความต่องการของเด็ก เป็นผลให้
 เด็กมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ หรือเด็กอาจสอบตก ทำให้ขาดแรงจูงใจในการเรียน

¹Mario D. Fantini, and Genald Weinstein, The Disadvantaged
 (New York : Harper and Row, 1968), p. 13.

จนเป็นเหตุให้เด็กต้องออกจากโรงเรียนกลางคันในที่สุด กรีน¹ (Greene, 1963) ได้ศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ออกกลางคัน ที่รัฐเซาท์ คาร์โรไลนา (South Carolina) พบว่าเด็กที่ออกกลางคันส่วนใหญ่ เป็นเด็กที่สอบไล่ตก และโคเกรดค่า จากรายงานการวิจัยฉบับที่ 10 ของกรมสามัญศึกษา² (2517) ซึ่งศึกษาการออกกลางคันของนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่จังหวัดสมุทรสงคราม ก็ค้นพบในทำนองเดียวกันว่า บรรดาเด็กที่ออกกลางคันทั้งหมด เป็นเด็กที่เคยสอบตกซ้ำชั้นร้อยละ 65.5 และเป็นเด็กที่ไม่เคยซ้ำชั้นเพียงร้อยละ 35.5

เพรสคอต³ (Prescott, 1961) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเด็กต่อเนื่องกันมาเป็นเวลา 30 ปี โดยใช้ความรู้ทางชีววิทยา สังคมวิทยาและการแพทย์ ในการวิจัย สรุปผลได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิผลทางการเรียนของนักเรียนมีอยู่ 6 องค์ประกอบด้วยกัน คือ องค์ประกอบทางร่างกาย องค์ประกอบทางความรัก องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและการอบรมสั่งสอนทางบ้าน องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อน องค์ประกอบทางการพัฒนาแห่งตน และองค์ประกอบทางการปรับตัว ซึ่งทั้ง 6 องค์ประกอบ

¹Mary Jane Greene Hamilton, "A Study of Dropouts from the White Public Secondary School South Carolina," Dissertation Abstracts International : The Humanities and Social Science (April 1964) : 4064 - A.

²กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, การศึกษาเฉพาะกรณี : การออกกลางคันของนักเรียนประถมศึกษา, รายงานการวิจัยฉบับที่ 10, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2518), หน้า 58.

³Danial A. Prescott, "A Report of Conference on Case Study," Educational Bulletin (Bangkok : Faculty of Ed., Chulalongkorn, University, 1961).

นี้ โดยธรรมชาติแล้ว บางองค์ประกอบก็เป็นสิ่งที่ส่งเสริม (Favorables Factors) และบางองค์ประกอบก็เป็นอุปสรรค (Unfavorable Factors) ต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งไม่เหมือนกัน บางองค์ประกอบอาจจะเป็นสิ่งที่ส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนคนหนึ่ง แต่อาจจะไปเป็นอุปสรรคต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนอีกคนหนึ่ง นิยม คำวณมาสก และคณะ¹ (2516) ใ้คสรูปัจจัยที่เกี่ยวพันกับความสำเร้จและความล้มเหลวทางการเรียนของนักเรียนไ้คแก ปัจจัยที่เกี่ยวเนื่องมาจากตัวเค้กเอง ปัจจัยที่เกี่ยวพันกับบิคารมารคาหรือผู้ปกครอง ปัจจัยที่เกี่ยวกะบโรงเรียนและครู และปัจจัยที่เกี่ยวกะบชุมชน แต่ปัจจัยไ้คมีความสำคั้ญมากกว่ากันใ้คสถานการณบ้านเมืองของเรา เป็นสิ่งที่ยังคอบไ้คชั้คเจน ยิงกว่านั้น สิ่งที่เรายงไ้คทราบเลยก็ค้อ เหตุผลที่ไ้คทำให้ปัจจัยแต่ละชนิดมีความเกี่ยวพันกะบความล้มเหลวของนักเรียน อำรุงจันทวานิช² (2520) ใ้คสร่างโมเคลขององค้กำหนดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนไ้คว่า ฎุมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคัม กั้คคุณภาพการจ้คการศึกษาใ้คโรงเรียนจะมีอิทธิพลโดยตรงค้อตัวนักเรียน เมื่อรวมกะบคุณลักษณะของนักเรียน และความสามารถที่ค้คตัวโดยกำเนิค สิ่งเหล่านี้จะเป้คองค้กำหนดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

จากองค้ประกอบค้คกล่าวมาแล้วคาคว่าจะมีความสัมพันธ์กะบการสอบคค และการออกกลางค้คนของนักเรียนเป้คอย่างยิ่ง

004992

¹สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้คคว่าเรื่งเค้ค, เรื่งเค้คเดียวกัน, หน้า 5.

²อำรุง จันทวานิช, "องค้กำหนดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน," (2520), หน้า 4. (อ้คสำเนา).

1. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องของการสอบตกซ้ำชั้น

ประมวล คึกคินสัน¹ ใ้คองถึงผลการวิจัยเพื่อแก้ความเข้าใจผิดบางประการเกี่ยวกับการให้เด็กต้องเรียนซ้ำชั้น ดังนี้

1. การให้เด็กซ้ำชั้นแล้วจะทำให้เด็กสอบตกมีภูมิแน่นขึ้น ซึ่งข้อนี้ไม่เป็นความจริง เพราะจากการคนควาของ ออตโต (Otto, 1935, 1944) ปรากฏว่าเด็กเพียงร้อยละ 20 ที่ขึ้นเล็กน้อย ส่วนที่เหลือนั้นเรียนโคเท่าเดิมหรือเลวลง
2. การให้เด็กซ้ำชั้นจะทำให้เด็กปรับปรุงอารมณ์ดีขึ้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นจริง จากการคนพบของ อาร์เธอร์ (Arthur, 1936) พบว่า เด็กซ้ำชั้นจะปรับตัวลำบากมาก สูญเสียความมั่นใจ เพราะคิดว่าคนไม่มีความสามารถเท่าคนอื่น เกิดความคิดในฐานผู้แพ้ตลอดเวลา
3. การเอาเรื่องของการสอบตกมาขู่เด็ก จะทำให้เด็กขี้กลัวมากขึ้นในการเรียนมากขึ้น ข้อนี้ก็เป็นการเข้าใจผิด จากการคนควาของ คลีน และ แบรินสัน (Klene and Branson, 1929) กุก (Cook, 1941) เบกเคอร์ (Barker, 1942) ต่างก็พบว่าการกระทำดังกล่าว ไม่โคทำให้เด็กเรียนดีขึ้นเลย
4. การให้เด็กสอบตกซ้ำชั้นเพื่อรักษามาตรฐานการเรียน ข้อนี้ก็ไม่เป็นจริง เพราะจากการวิจัยของ แคสเวลล์ และ เวลเลสเลย์ ฟอสเซล์ (Caswell and Wellesley Forhay, 1950) พบว่า โรงเรียนที่มีเด็กสอบตกมากกลับเป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐานต่ำ
5. การแยกเด็กเรียนคี่ ๆ ขึ้นชั้นค่อไป แล้วแยกเด็กออกมาเรียนรวมกัน เพื่อทำให้ระดับความรู้ของเด็กในชั้นหนึ่ง ๆ เสมอกัน จะทำให้สอนสบายขึ้น ข้อนี้ก็ไม่จริง

¹ประมวล คึกคินสัน, รายงานการสัมมนาปัญหานักเรียนประถมศึกษซ้ำชั้น, กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2509), หน้า 130 - 137.

เช่นเดียวกัน เพราะจากการค้นพบของ แอคริดจ์ (Akridge, 1939) ปรากฏว่า เด็กที่เก่งควยกัน หรือเด็กอ่อนควยกัน ก็มีความแตกต่างกันในกลุ่มพอ ๆ กัน

ดังนั้นการให้เด็กตกมีไคช่วยไคบรรลุถึงจุดประสงค์แห่งพัฒนาการทางการศึกษาที่ตั้งไว้ กลับจะทำให้เกิดผลเสียหายอย่างใหญ่หลวงในคานความเจริญเติบโตของสติปัญญา และพัฒนาการทางสังคมของเด็ก จึงเป็นปัญหาที่ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะต้องช่วยกันปรับปรุง พัฒนาเพื่อแก้ปัญหานี้กันอย่างจริงจัง

✓ ชาว ประมวลผล¹ กล่าวว่า การที่เด็กตกช้าขึ้นนั้น เกิดขึ้นเพราะครูเป็นประการสำคัญ และนอกจากนั้นก็เพราะผู้ปกครองยากจน อารี สัตหณี² ไคสรุปผลการวิจัยว่า สาเหตุใหญ่ที่ทำให้เด็กต้องสอบตกมีอยู่ 4 ประการคือ 1. เด็กขาดเรียน 2. สติปัญญาคำ 3. ปัญหาผู้ปกครอง รวมถึงสิ่งแวดล้อมทางบ้านและสิ่งแวดล้อมในชุมชน 4. ปัญหาเรื่องครู รวมถึงตำราเรียน อุปกรณ์ วิธีสอนและหลักสูตร การที่ครูจะทำการสอนไคสำเร็จและไคผล จะต้องเข้าใจถึงพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม แรงจูงใจ ความต้องการ ความสนใจของเด็ก ตลอดจนความแตกต่างระหว่างบุคคล

✓ จากความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร เกี่ยวกับการที่นักเรียนสอบตกเรียนช้าขึ้นเป็นจำนวนมากนั้น เนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้³

1. เกี่ยวกับบิคามารคา หรือผู้ปกครองเด็ก ไคแก่ บิคามารคาไม่เอาใจใส่ต่อการศึกษาลาเรียนของเด็ก บิคามารคายากจน ทองอาศัยเด็กประกอบอาชีพ
2. เกี่ยวกับครู ไคแก่จำนวนครูไม่พอคัยจำนวนนักเรียน ครูขาดความกระตือรือร้น ครูขาดความชำนาญในการสอน ครูขาดวิธีวิคผลที่ดี

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

² อารี สัตหณี, เรื่องเดียวกัน, หน้า 12 - 13.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 180.

3. เกี่ยวกับเด็ก ไค้แก่ เด็กขาดหนังสือ แบบเรียน และอุปกรณ์การเรียน รวมทั้งเครื่องนุ่งห่ม เด็กยังไม่มีความพร้อมทางวุฒิภาวะที่จะเรียน สุขภาพอนามัยของเด็กไม่ดี

4. เกี่ยวกับโรงเรียน ไค้แก่ จำนวนนักเรียนในแต่ละชั้นมากเกินไป โรงเรียนขาดอุปกรณ์ ไม่ถูกสุขลักษณะ ขาดความเอาใจใส่จากผู้บริหารการศึกษา และการประสานงานไม่ดี

5. สาเหตุอื่น ไค้แก่ การคมนาคมไม่สะดวก อิทธิพลของภาษาถิ่น หลักสูตรไม่เหมาะสมหนังสือเรียนไม่ดี

✓ สมชัย วุฒิปรีชา¹ ไค้ให้ข้อเสนอแนะถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เด็กเรียนสอบตกซ้ำชั้นมาก ไค้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ความแตกต่างทางภาษา ครูมีวุฒิทำการสูญเสียเวลาเรียน การบริหารการศึกษาขาดประสิทธิภาพ และระบบการสอนไม่รัดกุมแน่นอน

✓ เอกวิทย์ ณ ถลาง² ไค้สรุปองค์ประกอบของปัญหานักเรียนประถมศึกษาซ้ำชั้นว่ามี 4 ส่วนใหญ่คือ

1. องค์ประกอบในทางบริหารการศึกษา ไค้แก่ นักเรียนขาดเรียน โรงเรียนขาดการติดตาม ขาดการควบคุมประสานงาน ครูมีวุฒิค่า ความบกพร่องในการบรรจุครู ขาดแคลนครู ครูและเจ้าหน้าที่บริหารหย่อนสมรรถภาพ ขาดแคลนงบประมาณและอุปกรณ์

2. องค์ประกอบในทางเศรษฐกิจและสังคม ไค้แก่ ความยากจนของผู้ปกครอง การใช้จ่ายงานเด็ก ทัศนคติและการประกอบอาชีพของประชาชน สภาพภูมิศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

3. องค์ประกอบในทางการเรียนการสอนและจิตวิทยา ไค้แก่ ปัญหาทางกาน

¹สมชัย วุฒิปรีชา, เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 138-239.

หลักสูตร วิธีสอน แบบเรียน การวัดผล และอุปกรณ์การสอน

4. องค์ประกอบในทางภาษาและวัฒนธรรม ได้แก่ ปัญหาเรื่อง ภาษาดิน ศาสนา ประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น และทัศนคติ

การซ้ำชั้นของนักเรียนจึงเป็นปัญหาสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการสูญเสียทางการศึกษา และทางเศรษฐกิจอย่างใหญ่หลวงของประเทศ รัฐบาลทองสูญเสียเงินปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวน มากเกี่ยวกับเรื่องเด็กซ้ำชั้น เช่น ทองจางครู สร้างอาคารเรียนเพิ่มขึ้น เป็นต้น ในคาน การเรียนการสอน คุณภาพทางการศึกษาที่เด็กซ้ำชั้นไ้รับก็ยังไม่ไ้ผลตามความมุ่งหมาย ทางคานจิตวิทยาการที่เด็กซ้ำชั้นจะมีผลกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการของ เด็ก เป็นอย่างมาก ทางคานสังคม ปัญหาเด็กซ้ำชั้นเป็นผลสะท้อนให้เห็นถึงความล้าหลังในคานการพัฒนากำลังคน ของชาติ ซึ่งจะต้องไ้การแก้ไขปรับปรุงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องของทุกคาน ซึ่งไ้แก่การบริหาร การศึกษา ปัญหาของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง การเรียนการสอนและสภาพเศรษฐกิจ-สังคม

รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอบตกซ้ำชั้นของนักเรียน

จิบบาร์ค¹ (Gibbard, 1966) ไ้ศึกษางานอาชีพของครูที่สอนในโรงเรียน รัฐบาล ในเมือง ชิคาโก พบว่า แหล่งชุมชนหนาแน่นมีอิทธิพลต่อการ เรียนของเด็ก เด็กที่ อยู่ในแหล่งชุมชนหนาแน่นจะเขาเรียนทั้ง ๆ ที่ขาดการเตรียมพร้อม มักมีอายุมากกว่าเด็ก ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดีจะไ้รับการส่งเสริม สนับสนุน และแรงจูงใจในการเรียนมากกว่าเด็กในแหล่งชุมชนหนาแน่นที่มักจะมี ความรู้ลึ กว่าตนถูกบังคับให้เรียน จึงมีทางที่จะประสบความสำเร็จและก้าวหน้าในการเรียนน้อยกว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี

แฮวริงเฮออสต์ และ วิลซอน (Havinghurst and Wilson, 1967) ไ้

¹Harol A. Gibbard, "Poverty and Social Organization," Poverty amid Affluence (New Haven : Yale University Press, 1966), p. 55.

ศึกษาว่าระดับชั้นจะมีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน และครูในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชน ซึ่งมีระดับชั้นต่าง ๆ อย่างไม่ทราบ เด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนซึ่งมีระดับชั้นต่ำ จะมีความสำเร็จในการเรียนและมีความทะเยอทะยานน้อย¹ นอกจากนี้ยังได้เปรียบเทียบการเรียนของ เด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งในโรงเรียนของชุมชนระดับชั้นกลางและระดับชั้นต่ำ พบว่าเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียนของชุมชนระดับชั้นกลาง ได้คะแนนเฉลี่ยระดับเอ (A) ร้อยละ 45 ระดับดี (D) ร้อยละ 10 และไม่มีใครสอบตก ส่วนเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียนของชุมชนระดับชั้นต่ำ ได้คะแนนสูงสุดแค่ระดับบี (B) ร้อยละ 10 และมีนักเรียนสอบตกถึงร้อยละ 45²

ชาร์ก³ (Chark, 1967) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของบิดามารดา กับภาวะการศึกษาของบุตรหลาน ของชาวอเมริกัน-นิโกร จำนวน 1,519 คน ซึ่งเคยเรียนอยู่ในวิทยาลัยต่าง ๆ หลายแห่ง ปรากฏข้อค้นพบดังนี้

1. ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับรายได้ของบิดามารดากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับวิทยาลัยของบุตรหลาน จากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษา
2. ระดับอาชีพของบิดามารดามีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลการเรียนของบุตร
3. ระดับการศึกษาของบิดามารดามีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการศึกษาของบุตรหลาน ถ้าบิดามารดาหรือคนใดคนหนึ่งเคยเรียนจบ

¹Robert J. Havighurst, and Alan Wilzon, "Education in Depression Area," Education of the Disadvantage (New York : Rinehart and Winston, Inc., 1967), p. 339.

²Ibid., pp. 52-55.

³Keneth B. Chark, "The Negro Student at Intregated College," Education of the Disadvantage (New York : Rinehart and Winston, Inc., 1967), p. 120.

วิทยาลัยมาแล้ว จะมีแนวโน้มว่าบุตรหลานจะได้เรียนจบชั้นปริญญา แต่ถาบิดามารดาไม่เคยเรียนจบระดับวิทยาลัย จะมีแนวโน้มว่าบุตรหลานจะไม่จบระดับวิทยาลัยด้วย ซึ่งแสดงว่าอาชีพและระดับการศึกษาของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนของนักเรียน ถาบิดามารดา มีอาชีพและระดับการศึกษาต่ำ นักเรียนมักจะมีแนวโน้มที่จะเรียนได้ไม่ดี และเสี่ยงต่อการสอบตกซ้ำชั้นสูง

วูดเวอร์ค จูเนียร์¹ (Woodward, Jr., 1971) ได้ติดตามศึกษาผลการศึกษาของนักเรียนในเขตเมือง 59 คน เป็นเด็กชาย 35 คน เด็กหญิง 24 คน โดยใช้วิธีติดตามระยะยาว เป็นเวลา 4 ปี เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลมี แบบสอบสติปัญญาของสแตนฟอร์ดบินเน็ต (Stanford Binet) แบบสอบ เมโทรโพลิแตน เอ็ชซีพีเมนต์ (Metropolitan Achievement Test) และรายการบันทึกพฤติกรรมที่โรงเรียนของนักเรียน (School Behavioral Checklists) โดยให้ครูเป็นผู้บันทึก นอกจากนี้ยังได้ติดตามสัมภาษณ์เด็ก บิดามารดาของเด็ก ปรากฏผลว่า เด็กในเขตเมืองที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย ขาดการวางระเบียบแบบแผนในครอบครัว จะมีจำนวนเด็กสอบตกซ้ำชั้นสูง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการจัดระเบียบ (Organized) ของครอบครัว และสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน และการสอบไล่-ตกของนักเรียน

จากข้อค้นพบของ จิบบาร์ค (Gibbard, 1966) แฮบริงเฮออสต์ และวิลซัน (Havinghurst and Wilson, 1967) ชาร์ก (Chark, 1967) และ วูดเวอร์ค จูเนียร์ (Woodward Jr., 1971) แสดงให้เห็นว่า สภาพเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน โค้ดแก สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่โรงเรียนและครอบครัวตั้งอยู่ อาชีพของบิดามารดา การจัดระเบียบของครอบครัว มีอิทธิพลต่อผลการเรียนของนักเรียน ถาสภาพเศรษฐกิจ-สังคม

¹Harol Leander Woodward, Jr., "Determining Success and Failure in Inner City Schools," Dissertation Abstracts International: The Humanities and Social Science 32 (October 1971) : 1950-51A.

ของนักเรียนไม่กี่แล้ว จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลถึงการเรียนและสามารถทำให้นักเรียนสอบตก
ซ้ำชั้นได้ในที่สุด

✓ เจนกินส์¹ (Jenkins, 1970) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะด้านกาารรับรู้ของ
นักเรียนที่สอบตกในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาแบบไม่มีชั้นเรียน (Nongraded Secondary
School) โดยทำการสัมภาษณ์ แล้วนำลักษณะ 20 ประการของนักเรียนมาทำ
การวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) พบว่าตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับการสอบ
ตกได้แก่ 1. การขาดความเข้าใจทางอารมณ์ 2. การยอมรับตัวเองว่าเป็นผู้ไม่มีความ
สามารถ 3. หัสนคติไม่ถือโรงเรียน 4. ไม่สนใจต่อผลการเรียน 5. ไม่มีความ
กระตือรือร้น และไม่มี ความอดทนต่อประสบการณ์ในการเรียนรู

นิโคลส์² (Nicholes, 1974) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างผู้สอบตกและ
สอบได้ ของเด็กที่เข้าฝึกในหลักสูตรการสอดแทรกพัฒนาระบบประสาท ความรู้สึก โดยวัด
พัฒนาการทางความพร้อม และสติปัญญา ก่อนและหลังการเข้าโครงการ เพื่อนำคะแนน
ที่เพิ่ม (Gain Scores) มาทำการวิเคราะห์ พบว่า การมาเรียนเป็นตัวประกอบสำคัญ
ที่ทำให้เกิดการพัฒนารุ่งขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

¹Kenneth Donald Jenkins, "The Relationships among Selected
Pupil Personality Characteristics, Relevant Public Perception, and
Failure in a Nongraded Secondary School," Dissertation Abstracts
International : The Humanities and Social Sciences 31. (October
1970) : 1512 - A.

²Stephen Lynn Nicholes, "Patterns of Success and Failure
in Early Childhood : Toward the Specification of Critical Interna-
tional Variables," Dissertation Abstracts International : The
Humanities and Social Sciences 35 (February 1975) : 5177-A.

คันทันนิแกน¹ (Dunigan, 1974) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอบไล่สอบตกวิชาคณิตศาสตร์ ของนิสิตปีที่ 3 มหาวิทยาลัยเซาท์เทิร์น มิสซิสซิปปี (Southern Mississippi) ที่ย้ายสาขามาเรียนคณิตศาสตร์ กับนิสิตที่เลือกเรียนคณิตศาสตร์มาแต่แรก ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ผลปรากฏว่า นิสิตที่สอบไล่-ตก ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับพื้นฐานทางคณิตศาสตร์-สังคม เนื่องจากนิสิตทั้งสองกลุ่มเขาเรียนในมหาวิทยาลัยด้วยภูมิหลังที่คล้าย ๆ กัน และมีสัมฤทธิผลทางวิชาคณิตศาสตร์ไม่แตกต่างกันตั้งแต่เริ่มแรก

จากข้อค้นพบของ เจนกินส์ (Jenkins, 1970) และ นิโคลส์ (Nicholes, 1974) ต่างก็พบว่า คุณลักษณะของนักเรียนมีอิทธิพลโดยตรงต่อการสอบตกซ้ำชั้น คุณลักษณะดังกล่าว ได้แก่ การขาดความมั่นใจทางคณิตศาสตร์ การยอมรับตัวเองว่าเป็นผู้ไม่มีความสามารถ หักศรัทธาไม่เชื่อใจโรงเรียน ไม่สนใจเรียน การขาดเรียน ขาดความกระตือรือร้น และไม่มีความอดทนต่อประสบการณ์ในการเรียนรู้

สำหรับการวิจัยในประเทศไทย เท่าที่ปรากฏมีดังต่อไปนี้

กองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ² (2513) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบของโรงเรียนที่มีอัตราการเลื่อนชั้นสูงและต่ำ โดยคำนึงถึงว่าการจัดการศึกษาของฝ่ายจัดการศึกษายังมีระดับต่ำ มีอัตราการเลื่อนชั้นสูงและต่ำแตกต่างกันมากในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งการสอบตกซ้ำชั้นของนักเรียนนั้น เป็นปัญหาการสูญเสียเวลาทางการศึกษา

¹ Nancy Casey Dunigan, "Factors Related to Success and Failure of Transfer and Native Students in Mathematics Course in the University of Southern Mississippi," Dissertation Abstracts International : The Humanities and Social Sciences 35 (December 1974) : 3454 - A.

² กระทรวงศึกษาธิการ, รายงานการวิจัยฉบับที่ 7, เรื่องเดียวกัน, หน้า 7-15.

ที่ยึดเชื้อ นอกจากนี้อัตราการเลื่อนชั้นของนักเรียนยังบ่งถึงมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนอีกด้วย ผลการวิจัยไมอาจสรุปได้ชัดเจนว่าเกิดจากองค์ประกอบหนึ่ง องค์ประกอบใด มากน้อยเพียงใด แต่ควยการประมัลผลทั้งหมดก็พอกกล่าวได้ว่า อัตราการเลื่อนชั้นของนักเรียนจะสูงหรือต่ำนั้น เป็นผลมาจากปฏิกริยารวม (Interaction Effect) ขององค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง ที่สนคติของครูตอการประเมินผลการเรียนของนักเรียน การสอนของครู วิธีการวัดประเมินผล ตลอดจนที่สนคติของครูตอการเลื่อนชั้นของนักเรียนก็ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญและมีอิทธิพลมากกว่าองค์ประกอบคานอื่น ๆ ซึ่งผลการวิจัยมีรายละเอียดคังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบในคานอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ได้แก่อาคารสถานที่ อุปกรณ์ ความสะอาดของห้องเรียน ห้องสุขาถูกสุขลักษณะ และมีปริมาณเพียงพอ สิ่งเหล่านี้ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษา
2. องค์ประกอบในคานการบริหารโรงเรียน ได้แก่ การจัดครูเข้าชั้น การปฏิบัติงานของครู ชวัญและกำลังใจของครู สวัสดิภาพของครู การบริหารกิจการภายในโรงเรียน การวางโครงการปฏิบัติงาน และการประสานงานของครู
3. องค์ประกอบในคานการเรียนการสอน เช่น การส่งเสริมให้นักเรียน มีทักษะในการเรียน การอ่าน การคิด ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จัก การสังเกต ทดลอง คนความีการจัดทำและใช้อุปกรณ์การสอน ไขแหล่งทรัพยากร และแหล่งวิชาในท้องถิ่น มีโครงการช่วยเหลือให้นักเรียนชา
4. การจัคบริการและความร่วมมือของชุมชน เช่น การจัคการป้องกันโรคระบาด การปฐมพยาบาลในโรงเรียน ความสะอาดสวยงามของอาคารเรียน และการจัคห้องเรียน การบริการหนังสืออ่าน การส่งเสริมวิทยฐานะของครู ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับวัดและชุมชน
5. ที่สนคติและความคิเห็นของครูตอการประเมินผลการเรียนของนักเรียน และการเลื่อนชั้น ซึ่งขึ้นกับเศรษฐกิจของครู จำนวนชั่วโมงการสอน ความคิเห็นเกี่ยวกับการให้เก็ทดสอบตกซ้ำชั้น จำนวนการสอบ เกณฑ์และความมุ่งหมายในการให้คะแนน นโยบายของโรงเรียน

6. การประเมินผลการศึกษา การที่นักเรียนจะสอบตกซ้ำชั้นมากหรือน้อย เป็นเรื่องของครูโดยตรง โท่แก่การรอกคะแนนมีความผิดพลาดหรือไม่ การให้คะแนนพัฒนาการ การให้คะแนนระหว่างปี การสอบปลายปี และการประเมินผลที่ถูกหลักวิชา

นิยม คำนวนมาสก และคณะ¹ (2510-2514) โท่ทำการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความล้มเหลวในการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น โดยเลือกนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งที่เขาเรียนปี พ.ศ. 2510 จำนวน 15 โรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร แล้วติดตามศึกษาระยะยาวจากปี พ.ศ. 2510-14 ศึกษาติดตามเด็กกลุ่มเดียวเป็นระยะ ๆ ไป เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต ผู้ที่เกี่ยวข้องของทั้งหมดคือแก่ ครูใหญ่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง

จากการศึกษานักเรียนกลุ่มสอบตก โดยการสัมภาษณ์ครู โท่สาเหตุของการสอบตกบางประการดังต่อไปนี้²

1. การขาดเรียนบ่อย ๆ เด็กอาจช่วยงานบ้าน เลี้ยงน้อง ป่วย ทำให้เรียนไม่ทันเพื่อน เรียนไม่รู้เรื่อง ในที่สุดก็สอบตก ครูเองก็ไม่มีเวลาเอาใจใส่กวักชั้น เพราะเด็กในชั้นมีมากควยกัน การขาดเรียนบ่อย ๆ นี้เป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เด็กสอบตก

2. การเจ็บป่วย และสติปัญญาทึบ เด็กสอบตกบางคนมีโรคประจำตัว บางคนสติปัญญาทึบเรียนตามเพื่อนไม่ทัน

3. ความบกพร่องในประสาทสัมผัสต่าง ๆ เช่น ตา และหู

4. สุขภาพจิต เด็กที่สอบตกส่วนใหญ่มีสุขภาพจิตไม่สมบูรณ์ เช่น ชอบแยกตัว มีปมคอย กาวราว ซึ่งอาจเกิดจากการขาดความรัก การดูแลเอาใจใส่และอบรมสั่งสอนจากทางบ้าน

¹นิยม คำนวนมาสก และคณะ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 6-12.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 42.

5. ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว เด็กกลุ่มสอบตกมีฐานะทางครอบครัวค่อนข้างยากแค้น ถึงร้อยละ 50 ทำให้เด็กไม่หัดเตรียมเพื่อนฝูง เกิดปมคอย ไม่อยากไปโรงเรียน หรือหมกความตั้งใจที่จะเรียน

6. ขาดการดูแลวักชันจากทางบ้าน

สรุปผลการวิจัย ปรากฏว่าการสอบตกของเด็กประถมศึกษาคอนตัน มีสาเหตุเกี่ยวเนื่องจากปัจจัยที่สำคัญที่สุด ใดแก่¹

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องจากตัวเด็กเอง

จากการสัมภาษณ์ครูได้รับคำตอบว่า สาเหตุที่ทำให้เด็กสอบตกเรียงตามลำดับความสำคัญคือ เซาวน์สติปัญญาต่ำ ขาดอุปกรณ์การเรียน สุขภาพทางกาย เช่น ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ไม่ปกติ ขาดความพร้อม มีปมคอย ขาดเรียนบ่อย ๆ ไม่สนใจการเรียน เกียจคร้าน และหนีโรงเรียน

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว

นักเรียนกลุ่มสอบตกมีผู้ปกครองที่มองเห็นความสำคัญของการศึกษามากกว่า และมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าผู้ปกครองของเด็กนักเรียนกลุ่มสอบตก

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนและครู ซึ่งใดแก่

ก. สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน

ข. อาคารเรียนและห้องเรียน บริการต่าง ๆ อัตราส่วนระหว่างจำนวนอาคาร ห้องเรียน ครู ต่อจำนวนนักเรียน ความแออัด การขาดอุปกรณ์การสอน

ค. ปัจจัยเกี่ยวกับครู ครูมีชั่วโมงการสอนมาก เกิดความเบื่อหน่าย ขาดความถนัด ไม่ชำนาญการสอน ปัญหาส่วนตัวของครู สัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้อำนวยการ และผู้บังคับบัญชาไม่ดี

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 121 - 26.

โยชิโอะ กอนโด และ โนบุโอะ อันโด¹ (2509) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการเข้าชั้นกับเจตคติของบิดามารดาของเด็ก รวมทั้งเจตคติที่มีต่อเศรษฐกิจ-สังคม และวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้จากโรงเรียนประถมศึกษา วัดโพธิ์ ตำบลบางเค็ม ซึ่งเปิดสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-7 ทำการสัมภาษณ์บิดามารดาของเด็กกลุ่มเข้าชั้น 50 คน และบิดามารดาของเด็กที่ไม่เข้าชั้น 50 คน ผลการเปรียบเทียบมีดังนี้

1. บิดามารดากลุ่มเข้าชั้น มีแนวโน้มของความต้องการให้เด็กเข้าเรียนน้อยกว่า และเห็นว่าโรงเรียนมีส่วนช่วยใหญ่ทรของตนมีอาชีพตามที่ตนประสงค์น้อยกว่าบิดามารดากลุ่มไม่เข้าชั้น

2. บิดามารดากลุ่มเข้าชั้นและไม่เข้าชั้น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในค่านิยมความต้องการของบิดามารดาที่จะให้บุตรเรียนสูงขึ้น การเลือกอาชีพที่ตนต้องการสำหรับบุตร ตลอดจนอาชีพในอุดมคติของบิดามารดา ประโยชน์ที่ตนเห็นว่าจะได้จากการศึกษาที่บุตรของตนไปโรงเรียน และความเห็นในเรื่องการขาดเรียนในหน้าเก็บเกี่ยว

3. บิดามารดากลุ่มเข้าชั้นและกลุ่มไม่เข้าชั้น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในค่านิยมในการฝึกฝนทางสติปัญญา ความรู้สึกของคนอื่น ๆ ที่มีต่อบิดามารดาที่ส่งบุตรเข้าศึกษาสูง ๆ เจตคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้นำทางการศึกษา การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร แยกกลุ่มเข้าชั้นนั้นสนใจกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตรมากกว่ากลุ่มไม่เข้าชั้น

แสดงให้เห็นว่า เจตคติเกี่ยวกับการศึกษาของบิดามารดาที่บุตรเรียนเข้าชั้น และบิดามารดาที่บุตรไม่เรียนเข้าชั้น เกือบจะไม่แตกต่างกัน แต่ความแตกต่างในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการศึกษาระหว่างสองกลุ่ม มีผลต่อการเข้าชั้นมาก

¹โยชิโอะ กอนโด และ โนบุโอะ อันโด, สรุปย่อเป็นภาษาไทยโดย พรรณี รongโสภาก, "เหตุที่ทำให้มีการเรียนเข้าชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย โดยเฉพาะเจตคติของบิดามารดาที่มีต่อการศึกษา," วารสารการวิจัยทางการศึกษา 3(2516):

เมื่อพิจารณาเหตุผลของบิตามารคาที่บุตรเรียนซ้ำชั้น มีดังนี้

1. เด็กขาดความสามารถในการเรียน (25 %)
2. เด็กขาดความพยายาม (22 %)
3. บิตามารคาไม่สนใจ (20 %)
4. ครูขาดความสามารถ (12 %)
5. ความยากจน (12 %)
6. โรงเรียนอยู่ไกล (8 %)
7. อื่น ๆ (1 %)

จากเหตุผลดังกล่าว มีตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรงคือ เด็กขาดความสามารถและขาดความพยายาม ซึ่งอาจมีสาเหตุเกิดจากตัวประกอบอื่น ๆ เช่น ประเพณีของครอบครัว อุปสรรคการเรียน ความสามารถของครู ซึ่งการสอบตกซ้ำชั้นเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ให้นักเรียนออกจากโรงเรียนกลางคัน¹

จะเห็นได้ว่างานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวกับการสอบตกซ้ำชั้นของนักเรียน ยังมีจำนวนน้อย ซึ่งส่วนใหญ่ให้ความสนใจในระดับประถมศึกษา ส่วนระดับมัธยมศึกษายังไม่ได้รับความสนใจมากนัก

จากแนวทัศนะของผู้เชี่ยวชาญและขอคนพบของนักวิจัยหลายท่าน จากสถาบันต่าง ๆ ที่ได้นำมาเสนอไว้ในที่นี้ สามารถจะประมวลสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการสอบตกซ้ำชั้นของนักเรียน มีดังนี้

- ก. องค์ประกอบคุณลักษณะของนักเรียน ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้
 ๑. ขาดเรียนเป็นประจำ (Nichols, 1974) (สถาบันระหว่างชาติสำหรับการคนควาเรื่องเด็ก, 2516)
 2. ไม่สนใจเรียน (Jenkins, 1970)

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 39.

3. ขาคูฉีกาหรือความพร้อม (Gibbard, 1966)(Jenkins, 1970) (โยชิโ ออนโค และ โนบุโ อันโค, 2516)
4. สุขภาพไมสมบูรณ์ (UNESCO, 1961)(Rawat and Gupta, 1970) (สถาบันระหว่างชาติสำหรับการคนควาเรื่องเด็ก, 2516)
5. บกพรองทางร่างกายหรือประสาทสัมผัส (สถาบันระหว่างชาติสำหรับการคนควาเรื่องเด็ก, 2516)
6. หักศนคคิไมคี่ค่อการเรียน (Jenkins, 1970)
7. อายุมากกว่าอายุปกติของระดับชั้น (Gibbard, 1966) (Rawat and Gupta, 1970)
8. ไมสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมโรงเรียน (Rawat and Gupta, 1970)
9. ขาคความพยายาม (Jenkins, 1970) (โยชิโ ออนโค และ โนบุโ อันโค, 2516)
10. ขาคความมั่นใจในตนเอง (Jenkins, 1970)
11. ช่วยเหลืองานบาน (UNESCO, 1961)
- ข. องค์ประกอบกาจัดการศึกษาของโรงเรียน
 1. นักเรียนแต่ละหองแอ้อคเกินไป (กรมสามัญศึกษา, 2513)
 2. หองเรียน อาคารเรียนไมเพียงพอ (กรมสามัญศึกษา, 2513)
 3. การจักระบบบริหารโรงเรียนบกพรอง (UNESCO, 1961) (กรมสามัญศึกษา, 2513)
 4. หลัศูกรไปเหมาะสม (UNESCO, 1961)
 5. การจัคครูเข้าชั้นไมเหมาะสม (กรมสามัญศึกษา, 2513)
 6. ความไมเหมาะสมในการจัเวลาเรียน (Rawat and Gupta, 1970)

7. ผู้บริหารวิชาการประสานงานที่ดี (กรมสามัญศึกษา, 2513)
8. ระบบการวัดผลไมตรี (UNESCO, 1961) (กรมสามัญ, 2513)
9. โรงเรียนวิชาการพัฒนาปรับปรุง (Rawat and Gupta, 1970)
10. สภาพแวดล้อมของโรงเรียนไมตรี (Havinghurst and Wilzon, 1967)

ค. องค์ประกอบการเรียนการสอนและคุณลักษณะของครู ประกอบด้วย

ตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ครูใช้วิธีสอนที่โรสมรรถภาพ (UNESCO, 1961)
 2. การใช้บทเรียนและกิจกรรมไม่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม (UNESCO, 1961)
 3. ครูขาดเกณฑ์และความมุ่งหมายในการให้คะแนน (กรมสามัญศึกษา, 2513)
 4. ครูไม่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักสังเกต คนควา และทดลอง (กรมสามัญศึกษา, 2513)
 5. ครูไม่นิยมใช้อุปกรณ์การสอน (กรมสามัญศึกษา, 2513)
 6. ครูมีชั่วโมงสอนมาก (สถาบันระหว่างชาติสำหรับการคนควา เรื่องเด็ก, 2516)
 7. ครูขาดความสามารถ (สถาบันระหว่างชาติสำหรับการคนควา เรื่องเด็ก, 2516) (โยชิโอะ กอนโค และ โนมุโอะ อันโค, 2516)
 8. ครูมีทัศนคติไม่ดีต่อบุริหาร (สถาบันระหว่างชาติสำหรับการคนควาเรื่องเด็ก, 2516)
 9. ครูมีทัศนคติไม่ดีต่อบุเรียนอ่อน (กรมสามัญศึกษา, 2513)
- ง. องค์ประกอบสภาพเศรษฐกิจ-สังคม ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้
1. นักเรียนประกอบอาชีพช่วยครอบครัว (UNESCO, 1961)

2. ครอบครัวยุทธศาสตร์ (UNESCO, 1961) (Rawat and Gupta, 1970)
 3. ครอบครัวยุทธศาสตร์ในแหล่งเสื่อมโทรม (Gibbard, 1966)
 4. ชุมชนที่มีระดับชนชั้นต่ำ (Havinghurst and Wilson, 1967)
 5. ประเพณีทางสังคม และความเชื่อไม่เหมาะสม (Rawat and Gupta, 1970)
- จ. องค์ประกอบคุณลักษณะของบิถามารคาหรือผู้ปกครอง ประกอบด้วย

ตัวแปรต่อไปนี้

1. บิถามารคามีการศึกษาต่ำ (Chark, 1967)
2. บิถามารคามีอาชีพชั้นต่ำ เช่น กรรมกรรับจ้าง เสมียน เกษตรกรรม กสิกรรม (Chark, 1967)
3. บิถามารคามีรายได้ต่ำ (สถาบันระหว่างชาติสำหรับการคนควาเรื่องเล็ก, 2516) (โยซีโอ กอนโก และ โนบูโอะ อันโก, 2516)
4. ครอบครัวยุทธศาสตร์จักระเบียบหรือวางแผนที่ดี (Woodward Jr., 1971)
5. บิถามารคาไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา (สถาบันแห่งชาติสำหรับการคนควาเรื่องเล็ก, 2516)
6. บิถามารคาไม่สนใจการเรียนของบุตร (Rawat and Gupta, 1970) (สถาบันระหว่างชาติสำหรับการคนควาเรื่องเล็ก, 2516) (โยซีโอ กอนโก และ โนบูโอะ อันโก, 2516)

2. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคัน

เฟอร์แมน และคณะ¹ (Ferman and Others, 1968) ได้อธิบายไว้ว่าความขาดแคลนและความรู้สึกต่ำต้อยในระดับชั้น ทำให้เด็กในครอบครัวระดับชั้นต่ำเข้ากับเพื่อนฝูงไม่ได้ ทำให้เกิดปัญหาในการเรียน จนอาจจะต้องออกจากโรงเรียนกลางคันในที่สุด

ราวัท และ กุปตะ² (Rawat and Gupta, 1970) นักการศึกษาชาวอินเดีย ได้กล่าวถึงสาเหตุของการออกจากโรงเรียนกลางคันและการสอบตกของนักเรียนไว้ในหนังสือคู่มือครูเรื่อง ความสูญเปล่าทางการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งสรุปได้ดังนี้ สาเหตุของการออกกลางคันและการสอบตกซ้ำชั้นของนักเรียนอาจเนื่องมาจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง หรืออาจมากกว่านั้น สาเหตุดังกล่าวได้แก่

1. นักเรียนขาดความรู้สึกในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน
2. ความไม่เหมาะสมของการจัดเวลาเรียน
3. ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ในการศึกษาของบุตร
4. นักเรียนมีสุขภาพไม่สมบูรณ์
5. ความยากจนของผู้ปกครอง
6. ประเพณีทางสังคม ความเชื่อที่ไม่เหมาะสม
7. โรงเรียนไม่มีโครงการปรับปรุงที่ดี
8. การสอบตกซ้ำชั้นเพราะระบบการประเมินผลไม่ดี
9. มีอายุน้อยเกินไปหรือมากเกินไป

¹Louis D. Ferman, Joyer L. Kornbluh, and Alan Haber, Poverty in America (University of Michigan Press, 1968), p.476.

²D.S. Rawat and S.L. Gupta, Educational Wastage at the Primary Level. A Hand Book for Teacher (New Delhi : S.K. Kitchula at Nalanda Press, 1970), pp. 7-9.

10. สาเหตุอื่น ๆ เช่น การคมนาคมไม่สะดวก อพยพย้ายที่อยู่ เป็นต้น
 ประเทศภาคพื้นเอเชียต่างก็ประสบปัญหาการออกกลางคันและการสอบตกซ้ำชั้น
 ของนักเรียนเป็นอย่างมาก และได้ให้ความสนใจที่จะแก้ปัญหาอย่างจริงจัง จะเห็นได้
 จากการที่องค์การศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติในภูมิภาคเอเชีย¹
 (UNESCO) ได้จัดการสัมมนาเกี่ยวกับการสูญเสียทางการศึกษาของประเทศในภูมิภาค
 นี้ขึ้นที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 5-12 กันยายน 2509 ได้รายงานวาทะประเทศในเอเชียมีความ
 สูญเปล่าทางการศึกษาอย่างมากมายในเรื่อง กำลังคน การเงิน และอุปกรณ์ต่าง ๆ เนื่อง
 จากการสอบตกซ้ำชั้น และออกกลางคันสำเร็จการศึกษาของนักเรียนจำนวนมาก เมื่อคิดถึง
 ความสูญเสียทางการเงินแล้ว จำนวนเงินที่ต้องจ่ายเพื่อเด็กซ้ำชั้น และออกจากโรงเรียน
 กลางคันสำหรับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตกประมาณปีละ 2,000 ล้านดอลลาร์
 ในแต่ละประเทศความสูญเสียนี้จะแตกต่างกันไปตั้งแต่ 2% ถึง 27% ของงบประมาณการ
 ศึกษาในประเทศของตน สำหรับประเทศไทย การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การสูญเสีย
 เสียนี้คิดเป็น 10% ของงบบริหารการมัธยมศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนจะออก
 จากโรงเรียนในชนบทมากกว่าในเมือง เป็นหญิงมากกว่าชาย และเด็กสูงอายุมากกว่า
 เด็กอายุระดับปกติ อีกทั้งในโรงเรียนที่มีครูผู้สอนไม่มีวุฒิที่เหมาะสม จะมีนักเรียนสอบตก
 มากกว่าปกติ จากรายงานดังกล่าว สามารถสรุปเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการ
 สอบตกและออกกลางคันของนักเรียนซึ่งปรากฏอยู่ในประเทศทางเอเชียทั้งหมด ได้ดังนี้

ก. สภาพเศรษฐกิจและสังคม ไทย

1. ความยากจน
2. การมีสุขภาพไม่ดี

¹UNESCO Region Office for Education in Asia, Technical Seminar on Educational Wastage and School Dropouts : Final Report, (Bangkok : UNESCO Region Office for Education in Asia, 1961), pp. 4 - 8.

3. การใช้แรงงานเด็กเพื่อทำงานบ้าน
 4. ความจำเป็นที่ต้องใช้แรงงานของเด็กเพื่อการเลี้ยงชีพ
 5. ผู้ปกครองมีทัศนคติไม่ถือค่าการศึกษา
 6. ลักษณะทางวัฒนธรรมอื่น ๆ
- ข. สาเหตุจากการจัดการศึกษา โคนแก่
1. หลักสูตรที่ไม่เหมาะสม
 2. วิธีการสอนที่ไร้สมรรถภาพ
 3. ระบบการประเมินผลไม่เหมาะสม
 4. การใช้บทเรียนและกิจกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียน
 5. การขาดแคลนตำราเรียน คู่มือ และอุปกรณ์การศึกษา
 6. การบริหารและการนิเทศที่ไม่มีประสิทธิภาพ

จากรายงานการศึกษาของสภาการศึกษาแห่งชาติ¹ ปี พ.ศ. 2504-2509 เกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา ปรากฏผลสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

นักเรียนออกจากระบบการศึกษาก่อนสำเร็จมีอยู่เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะจบชั้นประถมศึกษาปีที่สี่และชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม เมื่อพิจารณาผลผลิตของการศึกษาในคานนักเรียนระดับต่าง ๆ แต่ละระดับ ปรากฏว่า นักเรียนที่เขาเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง จำนวนสิบคน จะศึกษาต่อในชั้นประถมศึกษาปีที่เจ็ดเพียงหนึ่งคน นักเรียนที่เขาศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง จำนวน 5 คน จะศึกษาต่อไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ห้าจำนวนหนึ่งคน และนิสิตนักศึกษาที่เขาเรียนในมหาวิทยาลัยชั้นปีที่หนึ่งจำนวนสิบคน จะศึกษาต่อไปจนถึงชั้นปีที่สี่จำนวนหกคน

ประสิทธิผลคานนักเรียน ถ้าพิจารณาในแง่อัตราการดำรงอยู่ของนักเรียนแต่ละระดับ โดยคานวณนักเรียนที่เขาเรียนในแต่ละระดับของการศึกษา จะยังคงเหลืออยู่เป็น

¹สภาการศึกษาแห่งชาติ, "รายงานการศึกษาของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2504-2509," วารสารสภาการศึกษา 2 : 11 (พระนคร : สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2511) : 4 - 5.

จำนวนเท่าใด ปรากฏว่า ประถมศึกษา : มัธยมศึกษา : อุดมศึกษา เท่ากับ 92:7:1 ซึ่งจะเห็นได้ว่าอัตราส่วนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาต่ำมาก นอกจากนี้ในแต่ละปียังมีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสอบตกและออกกลางคันอีก เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะตองเร่งทำการวิจัยเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคันของนักเรียน

กรีน¹ (Greene, 1956) ได้ทำการศึกษานักเรียนนิวยอร์กที่เข้าเรียนเกรด 7 แล้วออกกลางคันระหว่างปีการศึกษา 1955-1956 จำนวน 406 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล 15 แห่ง ในรัฐ เซาท์ คาโรไลนา (South Carolina) ซึ่งปรากฏขอคนพบที่สำคัญดังนี้

1. เด็กที่ออกกลางคันส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่มีจำนวนบุตรมาก ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป บิคามารดาของเด็กที่ออกกลางคันมีระดับการศึกษาและรายได้ต่ำกว่าบิคามารดาของนักเรียนโดยทั่วไป และการหาเลี้ยงชีพของครอบครัวที่มีเด็กออกกลางคันมักให้ความสนใจอยู่กับงานอาชีพขั้นต่ำ เช่น กรรมกรรับจ้าง เสมียน เกษตรกร
2. เด็กชายส่วนใหญ่จะออกกลางคันตอนเกรด 8 และ 9 เด็กหญิงส่วนใหญ่จะออกตอนเกรด 10 และ 11 เด็กออกกลางคันประมาณร้อยละ 75 มีอายุนานกว่าอายุปกติตามระดับชั้น และร้อยละ 41 ของเด็กที่ออกกลางคัน มีอายุ 17-18 ปี
3. เด็กที่ออกกลางคันจากทุกโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กสอบตก และได้เกรดต่ำ เมื่อประเมินสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนระดับมัธยมศึกษาแล้ว มีเพียงร้อยละ 40 ที่ประสบความสำเร็จตามหลักสูตรมัธยมศึกษา
4. ตัวประกอบที่มีความสัมพันธ์อย่างมากในการผลักดันนักเรียนออกจากโรงเรียนในระยะเริ่มแรก ได้แก่ การขาดเรียน และการไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน แตสถานที่เกิด ภาษา และการขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในครอบครัว

¹Mary Jane Greene Hamilton, Ibid.

ดูเหมือนจะไม่มีอิทธิพลสำคัญต่อการออกกลางคันของกลุ่มตัวอย่าง

5. เด็กที่ออกกลางคันจากทุกโรงเรียนมีแนวโน้มที่จะเป็นเด็กที่มีความประพฤติดี แต่ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับโรงเรียนมีน้อยกว่าเด็กที่ไม่ออกกลางคัน เหตุผลเบื้องต้นในการออกจากโรงเรียน ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียน (สำหรับชาย) และการแต่งงาน (สำหรับหญิง) ร้อยละ 40 ของเด็กที่ออกกลางคันทั้งหมดให้เหตุผลในการออกจากโรงเรียนว่า เป็นเพราะปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียน (School-Related Reason)

สภาวิจัยทางการศึกษาและฝึกอบรมแห่งชาติอินเดีย¹ (1966) ได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับการออกจากโรงเรียนกลางคัน เมื่อปี ค.ศ. 1963-1964 โดยใช้การรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือการส่งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์นักเรียนที่ออกก่อนสำเร็จการศึกษา ครู บิคามารคา และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า สาเหตุที่สำคัญเกิดจากตัวนักเรียนเอง เกิดจากโรงเรียน และเกิดจากทางครอบครัว สิ่งแวดล้อมที่บ้าน

เกี่ยวกับตัวนักเรียน ปรากฏว่า นักเรียนที่ออกกลางคัน เป็นผู้ที่มาเรียนไม่สม่ำเสมอ ขาดเรียนเกิน 60 เปอร์เซ็นต์ มีอายุมากกว่าอายุเฉลี่ยของนักเรียนในชั้น เป็นต้นเกี่ยวกับโรงเรียน การวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะและสภาพของโรงเรียนที่ก่อให้เกิดอัตราการสูญเปล่ามากที่สุด คือ โรงเรียนที่มีการสอนสองผลึก ครูที่สอนมีวุฒิค่า ไม่มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น ในส่วนที่เกี่ยวกับครอบครัว พบว่า เด็กที่สอบตกมักมาจากครอบครัวที่ขาดบิคามารคา หรือขาดคนใดคนหนึ่ง มีฐานะยากจน มาจากสังคมที่พิการ มักมีอาชีพเกี่ยวกับกรรมกร กสิกรรม หัตถกรรม ภาระค้ำการศึกษาของบิคามารคาจะทำให้ให้นักเรียนสอบตกและออกกลางคันมาก

จากการสำรวจความคิดเห็น ปรากฏสิ่งที่น่าสนใจคือ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในชนบท เด็กออกจากโรงเรียนเนื่องจากความยากจนถึง 43 เปอร์เซ็นต์ สำหรับชาย และ 55 เปอร์เซ็นต์ สำหรับเด็กหญิง เนื่องจากต้องช่วยทำงานบ้าน และความยากจนทำให้

¹National Council of Education Research and Training
Department of Educational Administration, Ibid.

บิดามารดาไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา สำหรับโรงเรียนที่อยู่ในเมือง ความยากจนจะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เด็กจะไม่เรียนต่อ ตัวแปรที่สำคัญต่อการศึกษาระดับประถมศึกษาคือ ความคิดเห็นของบิดามารดาต่อการศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับความสามารถทางการศึกษา ฐานะและตำแหน่งของเด็กในสังคม และอายุเมื่อเขาเรียน

เมนเจสชา¹ (Mengesha, 1974) ได้ทำการสืบสวนองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคันของนักเรียนในเขตชนบทของประเทศเอธิโอเปีย (Ethiopia) โดยเน้นหนักทางคานครู ผู้บริหารโรงเรียน หลักสูตร และระบบโรงเรียน ตลอดจนวัฒนธรรมของสังคม โดยทำการศึกษานักเรียนออกกลางคันระดับประถมศึกษา จำนวนทั้งหมด 4,000 คน จากโรงเรียน 400 แห่ง เป็นโรงเรียนในชนบท 350 แห่ง และโรงเรียนในเขตเมือง 50 แห่ง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ นักเรียนที่ยังเรียนอยู่ นักเรียนที่สำเร็จไปแล้ว และบิดามารดาของนักเรียนที่ออกกลางคัน ได้ขอคนพบว่า การปฏิบัติตัวของนักเรียนในโรงเรียนเป็นผลที่ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของบิดามารดา (Parental Characteristics) ภูมิหลังของบิดามารดาเมื่ออิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจทางการเรียนของบุตร พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะว่า ปัญหาการออกกลางคัน ควรพิจารณาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน (School Related) เช่น ครู ผู้บริหาร โรงเรียน หลักสูตร ระบบโรงเรียน และส่วนอื่น ๆ (General) เช่น ตัวนักเรียน คุณลักษณะของบิดามารดา ภูมิหลังของครอบครัว

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นของ กรีน (1956) สภาวิจัยทางการศึกษาและฝึกอบรมแห่งชาติอินเดีย (NCERT/DEA, 1966) และ เมนเจสชา (1974) ต่างก็ได้ขอคนพบในทำนองเดียวกันว่า การสอบตกและออกกลางคันของนักเรียน เป็นผลที่เกิดมาจากเหตุหลายประการ ที่สำคัญได้แก่ เกิดจากตัวนักเรียนเอง เกิดจากครู/ผู้บริหารโรงเรียน ระบบโรงเรียน เกิดจากทางครอบครัว สิ่งแวดล้อมที่บ้าน และสภาพเศรษฐกิจสังคม ในแต่ละ

¹Tadess Mengesha, Ibid.

องค์ประกอบมีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน องค์ประกอบดังกล่าวต่างก็มีผลการวิจัยสนับสนุน ทั้งนี้รายละเอียดต่อไปนี้

เซกซ์ตัน¹ (Sixton, 1961) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างฐานะเศรษฐกิจของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่กับองค์ประกอบสำคัญค่านการ เรียนของ เด็ก พบว่านักเรียนของชุมชนที่มีรายได้น่าจะมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนต่ำ มีสติปัญญาและความประพฤติไม่ดี และมีอัตราการออกจากโรงเรียนกลางคันสูง ส่วนนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนของชุมชนที่มีรายได้น่าจะสูงกว่า สามารถเรียนต่อในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยได้มากกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนของชุมชนที่มีรายได้น่า

เซอร์แวนเทล² (Cervantes, 1965) ได้ค้นคว้าวิจัยถึงสาเหตุและวิธีแก้ไขในเรื่องการสอบตกและออกกลางคัน โดยศึกษาวิจัยนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเมืองบางเมืองของรัฐ มิเนโซตา รัฐแมริแลนด์ รัฐเพนซิลวาเนีย และรัฐนิวเจอร์ซีย์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สาเหตุสำคัญของนักเรียนที่ออกกลางคันส่วนใหญ่ ได้แก่นักเรียนมาจากครอบครัวที่ไม่มีความสุข คบเพื่อนที่อายุมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่า มีสาเหตุมาจากพื้นฐานทางสังคม และอิทธิพลที่ได้รับจากผู้อื่น ตลอดจนบุคลิกลักษณะส่วนตัว ปรากฏว่า นักเรียน 300 คน มีโอกาสได้เรียนต่อถึงมหาวิทยาลัยเพียงครึ่งเดียวเท่านั้น อัตราการตกออกของอเมริกาตอนใต้มากกว่าตอนเหนือ ชายสูงกว่าหญิง การตกออกมีในแหล่งเสื่อมโทรมมากกว่าบริเวณชานเมือง พวกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะกลายเป็นอาชญากรในอนาคต

ต่อนั้นมา แฮริงเจอร์สท์ และวิลซัน (Havighurst and Wilson, 1967) ก็ได้พบว่า อัตราการออกจากโรงเรียนกลางคันของเด็กในโรงเรียนของชุมชน

¹Partice, Education and Income (New York : Viking Press, 1961), p. 42.

²Lucius F. Cervantes, The Dropout: Cause and Cures, (Ann Arbon : The University of Michigan Press, 1965.

ระดับชั้นต่ำ สูงกว่าอัตราการออกจากโรงเรียนกลางคันของเด็กในโรงเรียนของชุมชน
ระดับชั้นกลาง¹

จากขอคนพบของ เซกซ์ตัน (1961) เซอร์แวนเทส (1965) แสบริง
เฮอรัสต์ และ วิลสัน (1967) แสดงให้เห็นว่า สภาพเศรษฐกิจ-สังคมของครอบครัวนักเรียน
ซึ่งโลกแก่ สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ และสภาพชุมชนที่ครอบครัวอาศัยอยู่ มีอิทธิพล
ต่อผลการเรียนของนักเรียน ถ้าสภาพเศรษฐกิจ-สังคมดังกล่าวไม่ดีขึ้น ย่อมจะเป็นปัจจัยที่
ส่งผลถึงการออกกลางคันของนักเรียนได้ในที่สุด

กูบส์² (Kobes, 1975) ได้ทำการศึกษาเฉพาะรายนักเรียนเกรด 1-8
เป็นนักเรียนที่ยังคงเรียนอยู่ 745 คน และเป็นนักเรียนที่ออกกลางคัน 104 คน ที่เมือง
ไฟโนท ซีแลม (Finote Selam) ซึ่งเป็นเมืองขนาดเล็กในชนบทของประเทศเอธิโอ-
เปีย กูบส์ได้เข้าไปอาศัยและมีกิจกรรมร่วมกับประชาชนในเมืองนั้น เพื่อสืบสวนถึงภูมิหลัง
ทางเศรษฐกิจ-สังคมของนักเรียน โรงเรียน เมือง แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์
โดยขอคนพบว่า ภูมิหลังทางเศรษฐกิจสังคม จะส่งผลอย่างมากต่อแนวโน้มการออกกลางคัน
หรือการเรียนช้าขึ้นของนักเรียน เด็กที่ออกกลางคันมีแนวโน้มที่จะเป็นเด็กที่มีอายุมาก เกิด
และอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมชนบท และมีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ มักเป็นครอบครัวเกษตรกร-
กรรม ซึ่งพ่อแม่มีการศึกษาต่ำหรือไม่ได้รับการศึกษาในทางตรงกันข้าม นักเรียนที่ยังคงเรียน
ต่ออยู่ในโรงเรียน มีแนวโน้มที่จะมีอายุอ่อนกว่า เกิดและอาศัยอยู่ในสังคมเมือง และมีสภาพ
เศรษฐกิจสูงกว่า เป็นครอบครัวที่ดำเนินธุรกิจการค้า ซึ่งพ่อแม่มักจะได้รับการศึกษาดี

สวาร์ท³ (Swart, 1976) ได้สืบสวนย้อนหลังถึงปัญหาการออกกลางคัน

¹ Havinghurst and Wilson, Ibid.

² Jasperdean Claire Kobes, Ibid.

³ Cornelius Martin Swart, "A Profile of the Potential Drop-
out," Dissertation Abstracts International : The Humanities and
Social Sciences 37 (February 1977) : 4725-A.

โดยทำการศึกษานักเรียนที่ออกกลางคัน 195 คน และนักเรียนที่ยังคงเรียนต่อ 475 คน จากโรงเรียนรัฐบาลในเมือง สกอตแลนด์ (Scotland) รัฐนอร์ท คาโรไลนา (North Carolina) พบว่า เด็กที่ออกกลางคันมักเป็นเด็กที่ขาดบิดาหรือมารดา บิดามารดาของนักเรียนที่ยังเรียนต่ออยู่ส่วนใหญ่จะมีอาชีพเกี่ยวกับงานที่จัดเป็นวิชาชีพ เช่น งานช่างเทคนิค งานบริหาร เป็นต้น ตลอดจนงานเสมียนและพนักงานขาย ส่วนบิดามารดาของเด็กที่ออกกลางคันส่วนใหญ่จะมีอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรม ประมง พนักงานป่าไม้ กรรมกร รับจ้าง และงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

ไบแยส¹ (Byas, 1977) ได้ทดลองโครงการป้องกันการออกกลางคัน เป็นเวลา 4 ปี ที่มาคอน เคาน์ตี (Macon County) รัฐอลาบามา (Alabama) เพื่อหาขอบเขตของงานที่จะใช้ เป็นพฤติกรรมของบิดามารดาเด็กในการกระตุ้นนักเรียนเพื่อลด เหตุการณ์ การขาดเรียน ความคิดที่ไม่ชอบโรงเรียน และการออกกลางคัน ผลจากการค้นคว้า ไบแยส สรุปไว้ว่า บิดามารดาของเด็กที่มีระดับเศรษฐกิจและสังคมต่ำ จะมีความเฉื่อยชา ไม่สนใจการเรียนของบุตร จนทำให้เด็กต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน

จากผลการวิจัยของ กูปลัส (1975) สวาร์ท (1976) และ ไบแยส (1977) ทางกึ่งโคซอคนพบที่สนับสนุนซึ่งกันและกันว่า คุณลักษณะของครอบครัว โคแก อาชีพและระดับ การศึกษาของบิดามารดา ความสนใจการเรียนของบุตร การขาดบิดามารดาหรือคนใดคนหนึ่ง เป็นสิ่งที่กระทบกระเทือนโดยตรงต่อผลการเรียนและการตัดสินใจออกจากโรงเรียน ของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ว่าคุณลักษณะของบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่กี่ จะเป็นแรงผลักดันที่แฝงอยู่ในตัวนักเรียนเอง ทำให้นักเรียนขาดความพร้อมในการเรียนจนอาจต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน

¹Ulysses Byas, "A Study of Some Residual Effects of a Temporary Dropout Prevention Program on Participating Parents and Students Located in a Disadvantaged and Majority Black School District," Dissertation Abstracts International : The Humanities and Social Sciences 36 (November 1975) : 2496-A.

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคันและการสอบตกซ้ำชั้นของนักเรียน ไม่เพียงแต่ประกอบด้วยองค์ประกอบทางกายภาพ เศรษฐกิจ-สังคม คุณลักษณะของบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง ความรายงานการวิจัยที่กล่าวมาแล้วเท่านั้น องค์ประกอบที่สำคัญ อื่นๆ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อนักเรียน คือ องค์ประกอบเกี่ยวกับ โรงเรียน ครู และผู้บริหาร ทั้งนี้รายละเอียดตามผลการวิจัยต่อไปนี้

เดวิด จูเนียร์¹ (Davis, Jr., 1963) ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ 951 คน ที่มาลงทะเบียนในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับพลเมืองอาสาสมัครป้องกันแห่งรัฐฟลอริดา (The Florida Civil Defense Adult Education Program) ระหว่างฤดูใบไม้ผลิ ปี ค.ศ. 1961 พบว่า การเลือกครูที่เข้ามาทำหน้าที่ ควบคุมกิจกรรมในห้องเรียน ไม่มีความเกี่ยวข้องกับอัตราการออกกลางคัน แต่การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อครู ว่าครูพูดกับนักเรียนด้วยความเสมอภาค ยุติธรรม จะมีความเกี่ยวข้องของทางบวกต่ออัตราการออกกลางคัน ดังนั้น ผู้สอนควรที่จะพูดกับนักเรียนด้วยความเสมอภาค ยุติธรรม เท่าเทียมกัน เพื่อที่จะช่วยถึงคุณักเรียนใหม่มาเรียนอย่างต่อเนื่อง ไม่ออกจากโรงเรียนกลางคันก่อนสำเร็จการศึกษา

โอ เนล² (O'Neil, 1974) ได้ทำการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคันระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน

¹ George Sanford Davis, Jr., "A Study of Classroom Factors Related to Drop Out in Adult Education," Dissertation Abstracts International : The Humanities and Social Science (April 1964).

² Ernest David O'Neil, "School Dropouts and Universal Education : A Study of Elementary School Desertion and Retention in Ecuador," Dissertation Abstracts Internationals : The Humanities and Social Sciences 36 (November 1975) : 5690 - A.

ที่ตั้งอยู่บนชายฝั่ง 5 จังหวัดของประเทศ เอกวาดอร์ (Ecuador) ซึ่งอยู่ในทวีปอเมริกาใต้ ใช้ระเบียบวิจัยแบบเทคนิคการสำรวจ (Survey Techniques) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่ไม่ลงทะเบียนเรียน 343 คน และเด็กที่ออกกลางคัน 222 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสัดส่วน ปรากฏผลการวิจัยดังนี้ สิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียนและการจัดระบบโรงเรียน ทั้งโรงเรียนในเขตชนบทและเขตเมืองยังไม่ได้มาตรฐานตามเป้าหมายการศึกษาของชาติ การออกกลางคันมักพบในโรงเรียนชนบทที่มีนักเรียนในห้องเฉลี่ยเกิน 39 คน และมีที่ว่างในห้องเรียน อาคารเรียนไม่พอเพียง คณะครูของโรงเรียนที่นักเรียนมีแนวโน้มจะออกกลางคัน ไม่ค่อยมีการเตรียมการสอน มีชั่วโมงว่างสูง และมีจำนวนเด็กสอบตกซ้ำชั้นสูง ส่วนคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนซึ่งพบว่าเป็นปัจจัยร่วมในโรงเรียนที่มีเด็กออกกลางคัน ประกอบด้วยลักษณะดังนี้ 1. มีการมาเรียนต่ำ และการบันทึกผลการเรียนบกพร่อง 2. มีอัตราการสอบตกซ้ำชั้นสูง จากการวิเคราะห์หาคัดต่อพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) พบว่า ตัวพยากรณ์การออกกลางคันที่ดีที่สุดคือ "การทำงานหารายได้เพื่อช่วยเหลือครอบครัว" และ "การอาศัยอยู่กับใคร"

บลิวินส์¹ (Blevins, 1975) ได้ศึกษาการออกกลางคันของนักเรียนชาวเม็กซิกัน-อเมริกัน (Mexican American) และนักเรียนเชื้อสายอังกฤษ (Anglo) ในโรงเรียนประจำนครขนาดใหญ่ในรัฐเท็กซัส (Texas) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับเกรด 7 จำนวน 196 คน ผลปรากฏว่า นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ให้เหตุผลสำคัญในการออกกลางคันว่า มีปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียน (School Related Category) รองลงไปเป็นปัญหาการเงิน นอกจากนี้ยังพบอีกว่า นักเรียนที่ออกกลางคันทั้ง 2 กลุ่ม มีความเชื่อว่าไม่มีใครเลยในคณะบริหารของโรงเรียนที่สามารถวางใจได้ในการปรึกษาการตัดสินใจ

¹Hubert Wayne Blevins, Jr., "A Comparative Study of Mexican American and Anglo Dropout in a Large Metropolitan School District in Texas," Dissertation Abstracts International : The Humanities and Social Sciences (March 1976) : 5664 - A.

ออกกลางคัน

ลอเรนซ์¹ (Lawrence, 1975) ศึกษาวิเคราะห์คุณภาพของการจัดระบบโรงเรียน คุณลักษณะและพฤติกรรมการปรับตัวของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลที่มีอัตราการออกกลางคันสูง เปรียบเทียบกับโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลที่มีอัตราการออกกลางคันท่ำ ในรัฐโอคลาโฮมา (Oklahoma) ระหว่างปีการศึกษา 1973-1974 จากการศึกษาโรงเรียนที่มีอัตราการออกกลางคันสูง พบว่า นักเรียนขาดความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ไม่ค่อยมีสิทธิ์มีเสียง มีความเฉื่อยชา ซึ่งเป็นตัวการทำให้การปรับตัว การเรียนรู้สังคม การติดต่อสื่อข้อความของนักเรียนลดลงไปควย และโรงเรียนเหล่านั้นมีแนวโน้มที่จะแยกกลุ่มเด็กภายในโรงเรียน ไม่ตระหนักในเป้าหมายของโรงเรียน มีทัศนคติไม่ก่ต่อการบริหารโรงเรียน และการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนมีน้อย ตัวแปรอื่นนอกเหนือจากนี้ที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออกกลางคันของนักเรียน ได้แก่ฐานะทางเศรษฐกิจ การถูกบังคับให้ลงทะเลเบียนเรียน

จากผลการวิจัยของ เควิส จูเนียร์ (1963) โอนเดส (1974) บลิวินส์ (1975) และลอเรนซ์ (1975) ต่างก็ให้ความสำคัญแก่องค์ประกอบที่เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและคุณลักษณะของครู ว่าเป็นส่วนสำคัญในการที่จะทำให้ นักเรียนสอบตกหรือออกกลางคัน ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนที่สำคัญได้แก่ ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดระบบโรงเรียนบกพร่อง ขาดแคลนอาคารเรียน มีชั่วโมงว่างสูง การมาเรียนของนักเรียนต่ำ ขาดความสัมพันธ์กับนักเรียน สร้างความแตกแยกแก่นักเรียน ผู้บริหารไม่ตระหนักในเป้าหมายของโรงเรียน ปัญหาเกี่ยวกับครูได้แก่ ครูขาดความเสมอภาค ยุติธรรม ความบกพร่องใน

¹Dorothy M. Lawrence, "Public High School Dropouts Behavior. State of Oklahoma, 1973-74," Dissertation Abstracts International: The Humanities and Social Sciences 36 (May 1976) : 7076 - A.

งานการสอน นักเรียนไม่ค่อยมีสิทธิ์มีเสียง ครูมีทัศนคติไม่ดีต่อการสอนและผู้บริหาร เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบด้านการบริหารโรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งจะส่งผลถึงสภาพการเรียนการสอนของครูและนักเรียนโดยตรง

จากองค์ประกอบทั้งหมดที่กล่าวถึง โกลด์ องค์ประกอบ สภาพเศรษฐกิจ-สังคม ลักษณะของครอบครัว การจัดการศึกษาของโรงเรียน คุณลักษณะและการสอนของครู ต่างก็มีผลการวิจัยสนับสนุนว่ามีความเกี่ยวข้องกับการสอบตกหรือออกกลางคันของนักเรียน ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดดังกล่าวจัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบภายนอกที่มีอิทธิพลอย่างมากในการกำหนดพฤติกรรมของนักเรียนซึ่งเป็นองค์ประกอบภายใน อันประกอบเข้าด้วยกันเป็นคุณลักษณะของนักเรียน ก็มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

สำนักงานแนะแนวทางการศึกษาของรัฐนิวยอร์ก¹ (Bureau of Guidance of New York State) ได้ดำเนินการศึกษาถึงปัญหาการออกกลางคัน (Drop Out) ของนักเรียนเกรด 7 จากโรงเรียนมัธยมศึกษา 89 แห่ง ในรัฐนิวยอร์ก โดยศึกษาแบบติดตามผลระยะยาว (Longitudinal Section) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1954-1960 เป็นเวลา 7 ปี ผลจากการค้นคว้าปรากฏว่า สาเหตุที่สำคัญของการออกกลางคัน คือผู้ปกครองต้องการให้เด็กออกจากโรงเรียนด้วยเหตุผลหลายประการ โกลด์ เด็กสอบตกซ้ำชั้นหลายปี ติดต่อกัน เด็กต้องทำงานช่วยเหลือทางบ้าน หรืออายุครบเกณฑ์ทหาร (สำหรับชาย) ชั้นที่มีการออกกลางคันมากที่สุดคือเกรด 10 โดยส่วนรวมแล้ว ชั้นสูง ๆ มีการออกกลางคันมากกว่าชั้นต่ำ ๆ

¹The State Education Department Bureau of Guidance, Reducing the School Drop Out Rate, (Albany, the University of the State of New York, 1965), pp. 17-18.

โจ ฮอลล์¹ (Joe Hall, 1963) ได้ทำการวิจัยซึ่งได้ผลในลักษณะเดียวกัน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียน จำนวน 4,810 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นเด็กมัธยมศึกษาตอนต้น (Junior High) ระดับเกรด 7-10 และกลุ่มที่สองเป็นเด็กมัธยมศึกษาตอนปลาย (Senior High) จนถึงปริญญาตรี ปรากฏว่ามีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไม่สำเร็จการศึกษารวม 356 คน เหตุผลที่นักเรียนในสองกลุ่มนี้ออกจากโรงเรียน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เหตุผลที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน

สาเหตุที่ต้องออกกลางคัน	ระดับม.ศ.ต้น (%)	ระดับม.ศ.ปลาย (%)
ไม่สนใจเรียน	34	22
แต่งงานหรือมีครอบครัว	9	17
ออกไปทำงานมีอาชีพ	18	14
ถูกเกณฑ์ทหาร (ชาย)	2	13
โปรแกรมเรียนไม่น่าสนใจ	18	12
ขาดสอบและสอบตก	11	12
ปรับตัวเข้ากับสังคมโรงเรียนไม่ได้	4	3
ต้องการอยู่บ้านเฉย ๆ	2	3
เหตุผลอื่น ๆ	2	4

¹Joe Hall, A Study of Dropouts, (Miami : Florida Public School Department of Research and Information, 1963).

กอร์โควา¹ (Cordova, 1975) ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างนักเรียนทั้งชายและหญิง เชื้อสายอังกฤษ และเม็กซิกัน-อเมริกัน ซึ่งได้จากการสุ่ม จำนวน 351 คน เป็นนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและออกกลางคัน ในจำนวนใกล้เคียงกัน จากโรงเรียนกรี่ดี (Greeley School) รัฐโคโลราโด (Colorado) ผลปรากฏว่านักเรียนที่ออกกลางคันเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนเชื้อสายเดียวกันที่สำเร็จการศึกษา พบว่านักเรียนที่ออกกลางคันมีความสามารถทางสมองต่ำกว่า มีความล่าช้าในการพัฒนาทักษะการอ่าน และคณิตศาสตร์ มีความล่าช้าในการเรียนจากระดับเกรด 1 ถึง 6 มีการซ้ำชั้นมากกว่า มีการขาดเรียนมากกว่าและมีการย้ายโรงเรียนมากกว่า

เวด² (Wade, 1974) ทำการศึกษานักเรียนระดับเกรด 11 และ 12 ที่ออกจากหลักสูตรอาชีวศึกษากลางคัน ในรัฐ เคนทักกี (Kentucky) เพื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างกับนักเรียนที่ไม่ได้ออกกลางคัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นนักเรียนอาชีวศึกษา 14 สาขา แต่ละสาขาสุ่มตัวอย่างเอานักเรียนออกกลางคัน 50 คน นักเรียนที่ไม่ได้ออกกลางคันอีก 50 คน รวมทั้งหมกเป็น 1,400 คน ซึ่งสรุปข้อค้นพบได้ดังนี้

1. อายุเป็นตัวประกอบสำคัญที่สัมพันธ์กับการออกกลางคันของนักเรียน
2. ผู้ชายมีอัตราการออกกลางคันสูงกว่าหญิง

¹ Charles Gilbert Cordova, "A Comparison of Educational Characteristics of Mexican American and Anglo Graduates and Drop-outs in Greeley, Colorado," Dissertation Abstracts International: The Humanities and Social Sciences 36 (November 1975) : 2496-A.

² Charles Douglas Wade, "A Comparison of Eleventh and Twelfth Grade Dropouts and Non Dropouts from Vocational Education Programes," Dissertation Abstracts International : The Humanities and Social Sciences (September 1975) : 1470 - 71A.

3. นักเรียนเกรด 11 มีอัตราการออกกลางคันสูงกว่าเกรด 12
4. อัตราการออกกลางคันจากหลักสูตรอาชีวศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาสูงกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา
5. ครูโคซี่ให้เห็นว่า นักเรียนที่มีความผิดปกติเกี่ยวกับการฟัง อารมณ์รุนแรง และมีพัฒนาการทางสติปัญญาล่าช้า เป็นกลุ่มที่มีการออกกลางคันสูงสุดในบรรดานักเรียนที่มีความบกพร่องด้วยกัน
6. สติปัญญา ระดับสัมฤทธิ์ผล และความถนัด ของเด็กที่ออกกลางคันไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเมื่อ เปรียบเทียบกับนักเรียนที่ไม่ได้ออกกลางคัน

เนียร์¹ (Near, 1977) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการเรียนต่อ และการไม่เรียนต่อของนิสิตในวิทยาลัยชุมชนเอลจิน (Elgin) โดยสุ่มตัวอย่างขึ้นมาทำการศึกษาฝ่ายละ 50 คน ปรากฏผลซึ่งสรุปได้ว่า ผู้เรียนต่อมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากผู้ที่ไม่เรียนต่อดังต่อไปนี้

1. ผู้ที่เรียนต่อค่อนข้างจะมีความเป็นอิสระจากความผูกมัดของครอบครัว มีความพร้อมที่จะหาประสบการณ์ใหม่ ๆ มากกว่า มีความเชื่อมั่นต่อตนเอง มีการยอมรับตัวเองมากกว่า มีความวิตกกังวลน้อยกว่า และมีแนวโน้มทางความมั่นคงของอารมณ์มากกว่าผู้ที่ไม่เรียนต่อ
2. ผู้ที่เรียนต่อแสดงออกในทางให้ความสนใจต่อความรู้สึกและสวัสดิภาพของคนอื่นมากกว่า และมองโลกในแง่ของความเป็นจริง (Realistic) มากกว่าผู้ที่ไม่เรียนต่อ

¹ John Edmund Near, "An Investigation of Selected Factors Related to Persistence and Non-Persistence of Community College Students," Dissertation Abstracts International : The Humanities and Social Sciences 38 (October 1977) : 1839-40A.

3. ผู้ที่เรียนต่อแสดงออกถึงความรู้สึกอบอุ่น และการยอมรับสภาพครอบครัวมากกว่า มีความสำนึกที่จะให้ครอบครัวได้รับการยอมรับ มีการร่วมมือประสานงานมีความเป็นมิตร มีการช่วยเหลือกันมากยิ่งขึ้น

4. ผู้เรียนต่อไม่มีความแตกต่างจากผู้เลิกเรียนทางด้าน ลักษณะประชากร เช่น อายุ เพศ สถานภาพสมรส จำนวนพี่น้อง การทำงาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าทั้งสองกลุ่มได้รับเกรดเฉลี่ยจากวิทยาลัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับการวิจัยในประเทศไทยที่ปรากฏผลงานออกมา สามารถรวบรวมได้ดังนี้
กองแผนงาน กระทรวงศึกษาธิการ (2507) ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการ
วิจัยการมัธยมศึกษา และวิเคราะห์การสอบตกและออกกลางคันของนักเรียนทุกชั้น ปรากฏว่า¹

1. เด็กจะไม่เรียนต่อมากที่สุด เมื่อจบชั้นประถมปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. เด็กที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว ครึ่งหนึ่งได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ส่วนอีกครึ่งหนึ่งตองออกจากโรงเรียนไป เด็กเหล่านี้มีอายุประมาณ 15-16 ปี ซึ่งก็โตพอที่จะออกไปประกอบอาชีพได้ แต่ปรากฏว่าเด็กจำนวนมากยังอยากเรียนต่อในสายสามัญ แทนที่จะเรียนต่อในวิชาชีพสาขาใดสาขาหนึ่ง

3. อัตราการตกหล่นของเด็กในชั้นมัธยมศึกษาสูงมาก ถึงแม้จะเห็นได้ว่าเด็กที่เข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 คน จะเรียนต่อจนจบมัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือ 6 เพียงคนเดียว

¹ แสตนเลย์ พี วรอนสกี และ กอ สวัสดิ์พาณิชย์, "การมัธยมศึกษา การวางแผนกำลังคน และการศึกษาในประเทศไทย," การศึกษาในประเทศไทย (พระนคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2507), หน้า 11.

ศิริ วรศิริ¹ (2513) ได้ทำการสำรวจภาวะการศึกษาของประชากรใน
 แหล่งชุมชนหนาแน่นบริเวณบ่อนไถ ตำบลลุ่มพิน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพระนคร ได้ศึกษา
 การออกกลางคืนของนักเรียน ทั้งระดับประถมศึกษาตอนต้นจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย
 พบว่า เหตุผลที่นักเรียนต้องออกกลางคืน ปรากฏดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เหตุผลที่ทำให้เด็กในแหล่งชุมชนหนาแน่นต้องออกจากโรงเรียน
 กลางคืน

ลำดับของเหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีเงิน หรือซัคน	22	30.99
ไม่ชอบเรียน	13	18.31
ช่วยหารายได้	12	16.90
สอบตกบ่อย ๆ	10	14.08
ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน	6	8.45
พ่อแม่พอใจให้ออก	5	7.04
เจ็บป่วย	2	2.82
ย้ายบ้าน	1	1.41

¹ศิริ วรศิริ, "การสำรวจภาวะการศึกษาของประชากรในแหล่งชุมชนหนาแน่น
 บริเวณบ่อนไถ ตำบลลุ่มพิน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพระนคร," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหา
 บัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2513), หน้า 26 - 27.

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ¹ (2509-2516) ได้ทำการศึกษา เฉพาะกรณีเกี่ยวกับการออกกลางคันของนักเรียนประถมศึกษา 8 โรงเรียน ที่จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อศึกษา สภาพ ลักษณะ จำนวน สาเหตุ และองค์ประกอบอื่น ๆ ของนักเรียน "ออกกลางคัน" (Drop-Out Group) โดยติดตามศึกษานักเรียนเข้าใหม่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของปีการศึกษา 2509 เพียงรุ่นเดียว ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องของข้อมูลประเภทเอกสารรวบรวมจากจังหวัด อำเภอ โรงเรียน และข้อมูลบางส่วน เก็บโดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อการวิจัยนี้ ได้ขอคนพบว่า ส่วนหนึ่งของนักเรียนที่ออกกลางคัน (65.5 %) เป็นนักเรียนที่เคยซ้ำชั้นมาก่อน และแนวโน้มของตัวเลขที่ปรากฏก็มีโอกาสเป็นไปได้ว่า การซ้ำชั้นเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนกลุ่มที่ย้ายโรงเรียนบ่อย (58.6 %) จะมีอัตราการออกกลางคันสูง จากผลการวิจัยสรุปเป็นสาเหตุของการออกกลางคันได้ดังนี้

1. ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ	24.3 %	(112 คน)
2. เด็กไม่สมัครใจเรียน	18.3 %	(84 คน)
3. ผู้ปกครองยากจน	10.7 %	(49 คน)
4. เด็กสติปัญญาและสุขภาพไม่ดี	4.1 %	(19 คน)
5. ผู้ปกครองไม่สนับสนุน	3.7 %	(17 คน)
6. พบเกณฑ์บังคับ	2.8 %	(13 คน)
7. อพยพไม่ทราบที่อยู่	2.6 %	(12 คน)
8. เนื้อหาวิชายากเกินไป	0.9 %	(4 คน)
9. ไม่ทราบสาเหตุ	31.7 %	(146 คน)

¹กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, รายงานการวิจัยอันคัม 10, เรื่องเดียวกัน, หน้า 9 - 67.

ในระบับอุดมศึกษา ปี พ.ศ. 2511 แผนกวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย¹ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของนิสิตที่เข้าศึกษา และ สำเร็จการศึกษา รุน 2498-2504 ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ ที่จะติดตามนิสิตที่เข้าศึกษาในปี 2498-2504 จำนวน 15,922 คน สรุปได้ว่า การศึกษา ระบับมหาวิทยาลัยของไทย รุน 2498-2504 มีประสิทธิภาพไม่สมบูรณ์ เกิดความสูญเปล่าอัน เนื่องมาจากการออกกลางคัน ไม่เข้าการทักซ้ำชั้น

วัชรีย์ บุรณสิงห์² (2513) ได้ศึกษาประสิทธิผลทางการศึกษาของจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย นิสิตที่เข้าเรียน รุน 2502-2504 ผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตสอบตกซ้ำชั้น และออกก่อนสำเร็จการศึกษามีจำนวนมากในชั้นปีที่ 1-2 ประมาณ 30-40 เปอร์เซ็นต์ ค่าใช้จ่ายที่รัฐของสูญเสียให้แก่ นิสิต 3 รุนนี้ เท่ากับ 29.6 ล้านบาท

วาสนา คำคุณ³ (2513) ได้ศึกษาประสิทธิผลทางการศึกษาของสถาบัน

¹ Chulalongkorn University, Faculty of Education, Department of Education Research, The Relationship of the University Input and Output Concerning Student Enrollment and Graduation in Thailand, 1955-1961, (UW 1968) A Research Report (Bangkok : Dep. of Ed. Research, December, 1968) : 1-8.

² วัชรีย์ บุรณสิงห์, "ประสิทธิผลทางการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิสิตที่เข้าเรียน รุน 2502-2504" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513), หน้า 51.

³ วาสนา คำคุณ, "ประสิทธิผลทางการศึกษาของสถาบันฝึกหัดครูในจังหวัดพระนคร ธนบุรี รุนปีการศึกษา 2508-2510" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513), หน้า 72.

ฝึกหัดครูในจังหวัดพระนคร-ธนบุรี ทุนปีการศึกษา 2508-2510 ปรากฏว่า ประสิทธิภาพทางการศึกษาของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา 91.29 % นักเรียนที่ออกกลางคัน 8.71% ค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องเสียไปเนื่องจากการเรียนซ้ำชั้น และออกกลางคันเท่ากับ 3.7 ล้านบาท

จากแนวทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ และขอคนพบของนักวิจัยหลายท่าน จากสถาบันต่าง ๆ ที่ได้นำมาเสนอไว้ในที่นี้ สามารถจะประมวลสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคันของนักเรียน มีดังนี้

ก. องค์ประกอบคุณลักษณะของนักเรียน ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้

1. ขาดเรียนเป็นประจำ (Greene, 1963)(O'Neil, 1974)
(Cordova, 1975)
2. ไม่สนใจเรียน (Joe Hall, 1963) (Lawrence, 1975)
(ศิริ วรศิริ, 2513) (กรมสามัญศึกษา, 2517)
3. ความประพฤตินอกใจ (Sexton, 1961)
4. สุขภาพไม่สมบูรณ์ (UNESCO, 1961)(Rawat and Gupta, 1970)
(ศิริ วรศิริ, 2513) (กรมสามัญศึกษา, 2517)
5. บกพร่องทางร่างกายหรือประสาทสัมผัส (Wade, 1974)(Cordova, 1970)
6. อายุมากกว่าอายุปกติของระดับชั้น (Greene, 1963)(NCERTDEA, 1966)(Rawat and Gupta, 1970)(Wade, 1974)(Kobes, 1975)
7. คบเพื่อนอายุมากกว่า (Cervantes, 1965)
8. ขาดความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน (Blevins, 1975)(Lawrence, 1975)
9. ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมโรงเรียน (Greene, 1963)
(Joe Hall, 1963)(Rawat and Gupta, 1970)
10. ไม่มีส่วนรวมในกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน (Greene, 1963)
(Lawrence, 1975)

11. ไมคยอมมีสิทธิมีเสียงในโรงเรียน (Lawrence, 1975)
 12. ถูกบังคับให้เรียน (Lawrence, 1975) (กรมสามัญศึกษา, 2517)
 13. ย้ายโรงเรียนบ่อย (Cordova, 1975)
 14. ช่วยเหลืองานบ้าน (UNESCO, 1961)(BGNYS, 1965) (ศิริ วรศิริ, 2513)
 15. สอบตกซ้ำชั้นหลายปี (Greene, 1963)(Joe Hall, 1963) (BGNYS, 1965)(Rawat and Gupta, 1970)(O'Neil, 1974) (Cordova, 1975) (ศิริ วรศิริ, 2513)
 16. ท้องการอยูบ้านเฉย ๆ (Joe Hall, 1963)
 17. อายุครบเกณฑ์ทหาร (สำหรับชาย) (Joe Hall, 1963)(BGNYS, 1965)
 18. แต่งงานหรือมีครรภ์ (สำหรับหญิง) (Greene, 1963)(Joe Hall, 1963)
- ข. องค์ประกอบการจัดการศึกษาของโรงเรียนประเภทวัยตัวแปรดังต่อไปนี้
1. นักเรียนแต่ละห้องแออัดเกินไป (O'Neil, 1974)
 2. ห้องเรียน อาคารเรียนไม่เพียงพอ (O'Neil, 1974)
 3. โรงเรียนชอบแบ่งแยกกลุ่มนักเรียน (Lawrence, 1975)
 4. โรงเรียนสร้างปัญหาให้กับนักเรียน (Greene, 1963)(NCERTDEA, 1966)(Menjasha, 1974)(Blevins, 1975)
 5. การจัดระบบโรงเรียนบกพร่อง (UNESCO, 1961)(O'Neil, 1974) (Lawrence, 1975)
 6. โรงเรียนขาดเป้าหมายและอุดมการณ์ (Lawrence, 1975)
 7. โรงเรียนเปิดสอนหลายระดับ (NCERTDEA, 1966)
 8. โปรแกรมการเรียนไม่น่าสนใจ (Joe Hall, 1963)

9. หลักสูตรไม่เหมาะสม (UNESCO, 1961) (กรมสามัญศึกษา, 2517)
10. ซากกิจกรรมเสริมหลักสูตร (NCERTDEA, 1966)
11. ซากสิ่งอำนวยความสะดวก (O'Neil, 1974)
12. ซากบริการแนะแนว (Blevins, 1975)
13. มีชั่วโมงว่างในการเรียนสูง (O'Neil, 1974)
14. ความไม่เหมาะสมในการจัดเวลาเรียน (Rawat and Gupta, 1970)
15. ระบบการวัดผลไม่ดี (UNESCO, 1961)
16. โรงเรียนขาดการพัฒนาปรับปรุง (Rawat and Gupta, 1970)
(Lawrence, 1975)

ดังต่อไปนี้

ค. องค์ประกอบการเรียนรู้การสอนและคุณลักษณะของครู ประกอบด้วยตัวแปร

1. ครูสอนมีวุฒิคำ (NCERTDEA, 1966)
2. ครูมีทัศนคติไม่ถืออุปสรรค (Lawrence, 1975)
3. ครูขาดความเสมอภาค ยุติธรรม (Davis Jr., 1966)
4. ครูไม่คอยเตรียมการสอน (O'Neil, 1974)
5. วิธีสอนที่ไร้สมรรถภาพ (UNESCO, 1961)
6. การใช้เวลาเรียนและกิจกรรมไม่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม
(UNESCO, 1961)
7. ครูขาดความสัมพันธ์กับนักเรียน (Davis Jr., 1966)

ง. องค์ประกอบสภาพเศรษฐกิจ-สังคม ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้

1. นักเรียนประกอบอาชีพช่วยครอบครัว (UNESCO, 1961) (Joe Hall, 1963) (O'Neil, 1974) (ศิริ วรศิริ, 2513) (กรมสามัญศึกษา, 2517)
2. ครอบครัวฐานะยากจน (UNESCO, 1961) (NCERTDEA, 1966)
(Rawat and Gupta, 1971) (Blevins, 1975) (Lawrence, 1975)
(Kobes, 1975) (ศิริ วรศิริ, 2513) (กรมสามัญศึกษา, 2517)

3. ครอบครัวย้ายอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม (Cervantes, 1965)
(NCERTDEA, 1966)
4. ชุมชนมีรายได้น้อย (Sexton, 1961) (Kobes, 1975)
5. ประเพณีทางสังคม และความเชื่อไม่เหมาะสม (Rawat and
Gupta, 1970)

จ. องค์ประกอบคุณลักษณะของบิคามารคาหรือผู้ปกครอง ประกอบด้วย
แปดข้อดังนี้

1. มีจำนวนบุตรมาก (Greene, 1963)
2. บิคามารคาที่มีการศึกษาน้อย (Greene, 1963) (NCERTDEA, 1966)
(Kobes, 1975)
3. บิคามารคาที่มีอาชีพชั้นต่ำ เช่น กรรมกรรับจ้าง เสมียน เกษตรกรรม
กสิกรรม (Greene, 1963) (NCERTDEA, 1966) (Kobes, 1975)
(Swart, 1976) (Byas, 1977)
4. บิคามารคามีรายได้น้อย (Greene, 1963) (Byas, 1977)
5. นักเรียนชาบบิคามารคาหรือชาคนใดคนหนึ่ง (NCERTDEA, 1966)
(Swart, 1976)
6. ครอบครัวยังไม่มีความสุข (Cervantes, 1965)
7. เกิดจากความอบอุ่นจากครอบครัว (Near, 1977)
8. บิคามารคาไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา (NCERTDEA, 1966)
(กรมสามัญศึกษา, 2517)
9. บิคามารคามีทัศนคติไม่ดีต้อการศึกษา (UNESCO, 1961)
10. บิคามารคาไม่สนใจการเรียนของบุตร (Rawat and Gupta,
1970) (Byas, 1977)
11. บิคามารคาให้นักเรียนออก (BGNYS, 1965) (ศิริ วรศิริ, 2513)

จากรายงานการศึกษา คนคว่ำ วิจัย ของต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่า ปัญหาการออกกลางคันและการสอบตกซ้ำชั้น ได้รับความสนใจอย่างจริงจังและกว้างขวาง จะสังเกตได้จากผลการวิจัยที่ไ้รวบรวมมาเสนอไว้ในบทนี้ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1954-1977 มีผลงานการวิจัยออกมาอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ และสัมพันธ์กันในทุกระดับการศึกษา จากรายงานดังกล่าวพอที่จะสรุปรวบยอดเป็นข้อค้นพบได้ดังต่อไปนี้

การออกกลางคันและการสอบตกซ้ำชั้น เป็นปัญหาที่มีลักษณะสะสม (Cumulative) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร และองค์ประกอบที่สลับซับซ้อน (Complex Factors) มากกว่าที่จะประกอบด้วยสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งโดยเฉพาะ (Absolute) จากการค้นพบของนักวิจัยหลายกลุ่ม ต่างสถาบัน ต่างชาติกัน สามารถจะประมวลได้ว่าองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคัน และการสอบตกซ้ำชั้นของนักเรียน น่าจะประกอบด้วยองค์ประกอบรวมกันดังนี้ องค์ประกอบ คุณลักษณะของนักเรียน การจัดการศึกษาของโรงเรียน การเรียนการสอนและคุณลักษณะของครู สภาพเศรษฐกิจ-สังคม และคุณลักษณะของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ส่วนองค์ประกอบที่เป็นปัญหาเฉพาะของการออกกลางคันหรือการสอบตกซ้ำชั้น คงจะมีความแตกต่างกันในแง่ของรายละเอียด นำหนักของตัวแปรที่บรรยายตัวประกอบนั้น ๆ แตกกันจะอยู่ในขอบเขตขององค์ประกอบที่คาดหวังดังกล่าว

นักศึกษาทุกท่านทราบคือ ปัญหาที่นักเรียนสอบตกและออกกลางคันเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดในการก่อให้เกิดการสูญเปล่าทางการศึกษา แต่ปัญหานี้ก็ยังคงได้รับความสนใจน้อยสำหรับประเทศไทย แมว่าเราจะเคยค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับปัญหานี้ เช่นปี พ.ศ.

2507 กองแผนงาน กระทรวงศึกษาธิการ ใ้ทำการศึกษาวิเคราะห์สถิติการสอบตกและการออกกลางคันของนักเรียนมัธยมศึกษา

2508 กอนโก และ อันโก ใ้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของบิดามารดาของนักเรียนกลุ่มสอบโคและกลุ่มสอบตกระดับประถมศึกษา ทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์และเสนอข้อมูลในการกระจายรายละเอียด

2513 ธีรี วรศิริ ทำการสำรวจภาวะการศึกษาของประชากรในแหล่งชุมชนหนาแน่นบริเวณบ่อนโก ตำบลลุมพินี ใ้ทราบเหตุผลในการออกกลางคันของเด็กใน

แหล่งชุมชนหนาแน่น วิเคราะห์และเสนอข้อมูลในรูปการกระจายร้อยละ

2510-2514 สถาบันระหว่างชาติสำหรับการคนควาเรื่องเด็กโตติดตามศึกษาระยะยาวเด็กชั้นประถมปีที่หนึ่ง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสังเกต ผู้ที่เกี่ยวข้องของทั้งหมด โลก แก ครูใหญ่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง วิเคราะห์ข้อมูลในรูปการกระจายร้อยละ แลวนำมาสรุปเป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กสอบตก

2509-2516 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ใ้ทำการศึกษาเฉพาะกรณีเกี่ยวกับการออกกลางคันของนักเรียนประถมศึกษา โดยติดตามศึกษานักเรียนเข้าใหม่ชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง เก็บข้อมูลควยการสัมภาษณ์นักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง แลวสรุปเป็นสาเหตุของการออกกลางคันของนักเรียน

จากรายงานการวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวกับการสอบตกและการออกกลางคัน ที่นำมาสรุปไว้ในที่นี้ จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เป็นการเคลื่อนไหวในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ยังไม่มีการวิจัยเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับเรื่องนี้เลย

การคนควารรรณคดีที่เกี่ยวข้องของทั้งของต่างประเทศและในประเทศไทย ถึงกล่าวมาข้างตน มีทั้งหมด 33 เรื่อง สามารถแยกเป็นการวิจัยในระดับประถมศึกษา 9 เรื่อง ระดับมัธยมศึกษา 9 เรื่อง ระดับอุดมศึกษา 7 เรื่อง และอื่น ๆ 8 เรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ระเบียบวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) การศึกษาเปรียบเทียบ การติดตามผลระยะยาว และการศึกษาเฉพาะกรณี การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมากใช้การสัมภาษณ์นักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การกระจายร้อยละและการทดสอบความแตกต่างทางสถิติ มีเพียง 2 เรื่อง ที่ใช้สถิติอื่น เช่น การวิเคราะห์ความแปรปรวน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และมีเพียงเรื่องเดียวเท่านั้นที่ใช้เทคนิคใหม่ทางสถิติขั้นสูงควยการวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) จากวรรณคดีที่เกี่ยวข้องนี้ใช้ประโยชน์ต่อผู้วิจัยเป็นอย่างมาก ในการมองเห็นปัญหา ขอบกพรอง เพื่อการแก้ไข และใ้ใ้แนวคิดที่มีคุณค่าอย่างมาก ตลอดจนการวางแผน เก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิจัยนี้ เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูล เจนกินส์¹ (Jenkins, 1970) ก็อภิปรายผลการวิจัยเอาไว้ว่า การสัมภาษณ์เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความล้มเหลวทางการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยจึงใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการสัมภาษณ์นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยตรง นอกจากนี้ยังได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องของประกอบกับการใช้เทคนิคการสังเกต เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ส่วนการหาองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมาจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลในรูปการกระจายร้อยละ แล้วนำมาประมวลพิจารณาจักรวมกันเข้าเป็นองค์ประกอบโดยมีใจคำนึงถึงน้ำหนักความสำคัญของแต่ละตัวแปรว่ามีความสำคัญเพียงพอที่จะนำมารวมกลุ่มเข้าเป็นองค์ประกอบหรือไม่ จึงเป็นวิธีการที่ค่อนข้างอัตนัย (Subjective) ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) ซึ่งเป็นเทคนิคในทางสถิติขั้นสูงที่ตรงประเด็นในการหาตัวประกอบ ซึ่งจะช่วยให้ผลการวิจัยที่ได้มีความสมบูรณ์และถูกต้องมากที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้

¹ Kenneth Donald Jenkins, Ibid.